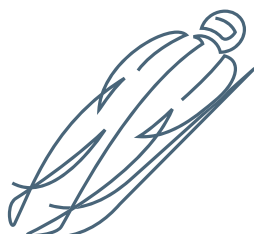
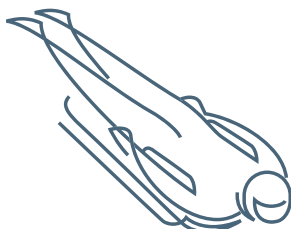
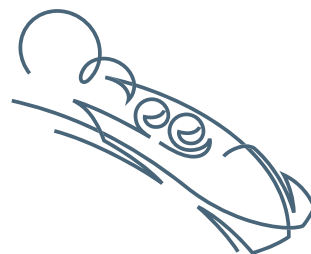
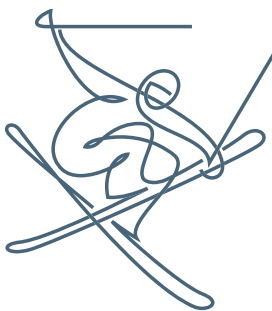

XXV ОЛІМПІЙСЬКІ ЗИМОВІ ІГРИ

XXV ОЛІМПІЙСЬКІ ЗИМОВІ ІГРИ

Видання Національного олімпійського комітету України

Булатова М. М., Белокуров Д. В., Єрмолова В.М., Кроль І. М.
XXV Олімпійські зимові ігри. Мілан – Кортина-д'Ампеццо 2026 :
навч. посіб. / М. М. Булатова, Д. В. Белокуров, В. М. Єрмолова,
І. М. Кроль; за ред. М. М. Булатової. – К., 2025. – 76 с.

У навчальному посібнику розкрито особливості підготовки і проведення XXV Олімпійських зимових ігор. Посібник знайомить із символами, церемонією та організацією Ігор; видами спорту, що увійшли до олімпійської програми; календарем олімпійських змагань; унікальними спортивними спорудами; історією та сьогоденням Італії та міст-господарів Ігор – Мілана й Кортина-д'Ампеццо.

Для учнів середнього і старшого шкільного віку, вчителів закладів загальної середньої освіти та широкого загалу читачів, які цікавляться олімпійським спортом.

© Національний олімпійський комітет України, 2025
© Олімпійська академія України, 2025

ЗМІСТ

XXV ОЛІМПІЙСЬКІ ЗИМОВІ ІГРИ.....	6
СИМВОЛИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ XXV ОЛІМПІЙСЬКИХ ЗИМОВИХ ІГОР	10
Емблема	10
Талісмани	11
Піктограми	12
Смолоскип.....	13
Естафета олімпійського вогню.....	14
Медалі	15
Монети.....	16
Учасники	17
Олімпійське селище.....	17
Календар змагань XXV Олімпійських зимових ігор	18
Волонтери	20
Види спорту	21
Олімпійські об'єкти	27
ІТАЛІЙСЬКА РЕСПУБЛІКА	32
Символи	34
Клімат	35
Релігія	35
Мова.....	36
Економіка	37
Транспорт	38
Освіта.....	42
Спорт	46
Культура	50
Національна кухня	56
Об'єкти всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в Італії	62
Визначні пам'ятки Італії.....	67
Винаходи, які Італія подарувала світові.....	74
СПОРТСМЕНИ УКРАЇНИ НА XXV ОЛІМПІЙСЬКИХ ЗИМОВИХ ІГРАХ	76

Дорогі друзі!

Ми знову на порозі великої спортивної події – XXV Олімпійських зимових ігор, пишне святкування яких відбудеться у лютому 2026 р.

У зимових Ігор своя особлива магія: холод зовні, але всередині – найтепліші емоції. Саме цю магію через 20 років після Турина-2006 знову приймає Італія, передаючи естафету Мілану та Кортині-д'Ампеццо – містам, де сучасність зустрічається з традицією, а інновації – зі справжнім олімпійським духом.

Серед альпійських вершин і історичних площ оживатиме нова сторінка світового спорту. У цій історії буде й українська збірна, яка попри всі випробування війни готується виступити з вірою, силою і любов'ю до своєї країни. Для наших спортсменів кожен старт – це не лише змагання, а доказ того, що Україна незламна.

На сторінках цього видання – усе, що створює атмосферу Ігор: символіка, талісмани, арени, історії людей, для яких спорт став покликанням і сенсом життя. Мілан–Кортина 2026 – це про єдність, натхнення і людяність. Про те, як навіть узимку можна запалити серця.

Тож запрошую вас долучитися до цієї великої подорожі – підтримати наших олімпійців, розділити з ними хвилювання стартів і радість перемог.

З найкращими побажаннями!

*Президент Національного
олімпійського комітету України,
олімпійський чемпіон*

Вадим Гутцайт

Дорогі друзі!

Олімпійський спорт – унікальне, феноменальне явище, кульмінаційною подією якого є зустріч найсильніших атлетів з усього світу на великому спортивному святі – Олімпійських іграх.

За рішенням Міжнародного олімпійського комітету, у 1924 р. у французькому містечку Шамоні було проведено змагання з зимових видів спорту, які мали назву «Міжнародний спортивний тиждень з нагоди VIII Олімпіади». Саме вони увійшли в історію олімпійського руху як I Олімпійські зимові ігри.

Сторінки цієї книги запрошують тебе у цікаву подорож до гостинної Італії та міст-організаторів XXV Олімпійських зимових ігор – Мілана та Кортини-д'Ампеццо.

Олімпійський рух сьогодні вийшов далеко за межі стадіонів. Він дає можливість усім відчутти не лише магічну силу спорту, а й дізнатися про культуру та історію народів світу.

Приєднуйтеся до цього унікального явища в історії людства, яке дарує нам мир, гармонію, радість і дружбу!

*Президент
Олімпійської академії України,
член комісії МОК
Культура та олімпійська спадщина,
професор*

Марія Булатова

XXV ОЛІМПІЙСЬКІ ЗИМОВІ ІГРИ

КОЛИ?

XXV Олімпійські зимові ігри пройдуть з 6 по 22 лютого 2026 р. в італійських містах Мілан і Кортина-д'Ампеццо.

Урочиста церемонія відкриття Ігор відбудеться 6 лютого на стадіоні «Сан-Сіро», або, як його ще називають, на стадіоні «Джузеппе Меацца», у Мілані. Під звуки олімпійського гімну на головній спортивній арені XXV Олімпійських зимових ігор замайорить олімпійський прапор.

Кульмінацією церемонії відкриття стане запалення олімпійського вогню, який палатиме над стадіоном протягом усіх днів змагань і зігріватиме серця спортсменів та уболівальників усього світу.

Церемонія закриття відбудеться 22 лютого на «Арені ді Верона» у Вероні. Усі учасники змагань за традицією вийдуть на стадіон єдиною олімпійською сім'єю.

ДЕ?

XXV Олімпійські зимові ігри відбудуться у двох італійських містах – Мілані та Кортині-д'Ампеццо. Заходи проводитимуться на п'яти кластерах об'єктів, що охоплюють велику частину приголомшливих гір Італії – від Кортини до Борміо, від Валь-ді-Ф'ємме до Антерсельви. Олімпійські змагання відбудуться на 14 спортивних об'єктах, п'ять із яких розташовані у Мілані, три – у Кортині-д'Ампеццо, один – у Вероні, два – у долині Валь-ді-Ф'ємме, два – у долині Вальтелліна та один – у комуні Разун-Антерсельва.

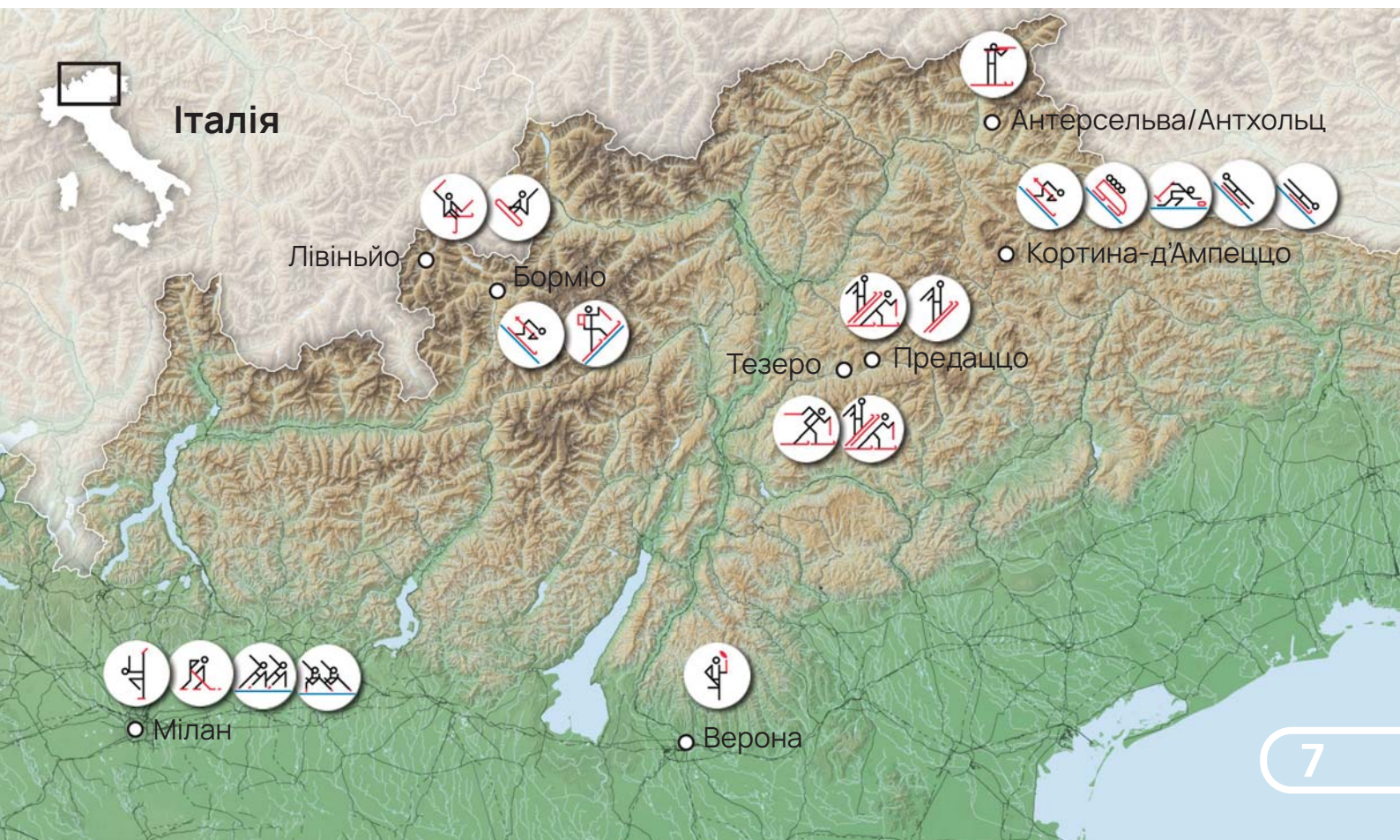
До програми офіційних змагань XXV Олімпійських зимових ігор 2026 р. увійшли 16 дисциплін із восьми видів спорту, в яких спортсмени протягом 17 днів розіграють 116 комплектів олімпійських нагород. На Іграх дебютуватиме скі-альпінізм.

Уперше спортсмени змагатимуться у таких дисциплінах:

- фристайл: дуал-могул у чоловіків і у жінок;
- санний спорт: двійки у жінок;
- стрибки на лижах з трампліна: великий трамплін у жінок;
- скі-альпінізм: спринт у чоловіків і у жінок, змішана естафета;

- скелетон: змішані командні змагання.

Ігри-2026 стануть найбільш гендерно збалансованими за всю історію зимових Ігор.

ЧОМУ САМЕ МІЛАН І КОРТИНА- Д'АМПЕЦЦО?

Мілан і Кортина-д'Ампеццо були обрані як міста-господарі XXV Олімпійських зимових ігор 24 червня 2019 р. на 134-й сесії МОК у Лозанні, Швейцарія.

Ці Олімпійські ігри стануть четвертими, що проводяться в Італії. Це буде 20-та річниця XX Олімпійських зимових ігор 2006 р. у Турині – останніх Олімпійських зимових ігор в Італії, і 70-та річниця VII Олімпійських зимових ігор 1956 р. у Кортині-д'Ампеццо – перших Олімпійських ігор, що проходили в Італії. Це будуть перші Олімпійські зимові ігри за участю двох міст-господарів в офіційній формі, а також перші Олімпійські зимові ігри після XIV Олімпійських зимових ігор 1984 р. у Сараєво, на яких церемонії відкриття і закриття відбуватимуться у різних місцях.

Головний аргумент на користь Італії – зручність і велика компактність олімпійських об'єктів.

ЯК?

Джованні Малаго –
Президент НОК Італії,
член МОК

Підготовку до проведення XXV Олімпійських зимових ігор і XIV Паралімпійських зимових ігор 2026 р. здійснює організаційний комітет на чолі з Джованні Малаго – Президентом Національного олімпійського комітету Італії, членом Міжнародного олімпійського комітету.

Координаційну комісію МОК з підготовки до Ігор очолює Сарі Ессая, членкиня Міжнародного олімпійського комітету.

Сарі Ессая – голова
Координаційної комісії МОК
з підготовки до проведення
XXV Олімпійських зимових
ігор і XIV Паралімпійських
зимових ігор 2026 р.

ІДЕЯ

Центральна ідея Ігор – це олімпізм, в основі якого лежать три основні олімпійські цінності:

досконалість – перевершення своїх досягнень, подолання себе, своїх вад, що заважають досягненню поставленої мети у будь-якому виді діяльності, особливо у спорті;

дружба – загальнолюдська й олімпійська цінність, що передбачає розуміння, повагу, підтримку, допомогу, рівність, співчуття. Дружба допомагає досягти не тільки бажаної особистої мети, а й мети різних народів, країн і суспільства в цілому;

повага – уособлює справедливість, рівність прав, увагу до інтересів іншої людини та її переконань, свободу і довіру.

Гаслом XXV Олімпійських зимових ігор обрано фразу

«ЦЕ ТВОЯ ЕНЕРГЕТИКА»
«IT'S YOUR VIBE»

Цей слоган підкреслює енергію, пристрасть і єдність, які об'єднують атлетів, уболівальників, волонтерів та всіх, хто долучиться до зимового спортивного свята. Девіз можна адаптувати під різні аспекти Ігор. В олімпійській історії це перший слоган, який стає повноцінною комунікаційною платформою, що адаптується під будь-яку подію, локацію чи учасника, створюючи відчуття єдності та причетності.

СИМВОЛИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ XXV ОЛІМПІЙСЬКИХ ЗИМОВИХ ІГОР

ЕМБЛЕМА

Офіційну емблему Ігор-2026 уперше в олімпійській історії було обрано за підсумками всесвітнього голосування, в якому взяли участь понад 870 000 шанувальників спорту із 169 країн світу. Фаворитом у цьому конкурсі стала емблема «Futura», якій віддали перевагу близько 75 % учасників голосування.

Ця емблема окреслює єдину крижано-білу лінію цифри 26, написану одним рухом, як відображення прагнення Ігор-2026 звернути увагу на екологічну безпеку та спадщину, що обумовило використання переважно тимчасової та наявної спортивної інфраструктури з метою проведення Ігор із нейтральним викидом вуглецю, а також прагнення стимулювати економічний розвиток Північної Італії.

Слова «Milano Cortina 2026» та олімпійські кільця завершують дизайн емблеми знизу. «Futura» адаптована для включення кольорів вражаючого природного світлового явища, яке часто можна побачити над Доломітовими Альпами, розширюючи тим самим доступність для людей із вадами зору.

Тіна і Міло – офіційні талісмани Олімпійських та Паралімпійських зимових ігор 2026 р. Ці швидкі та життєрадісні горностаї символізують майстерність, витривалість і здатність адаптуватися до будь-яких умов.

Тіна, яка має світлу шерсть, народилася в горах, однак комфортно почувається і в місті. Вона стане талісманом Олімпійських ігор. Її молодший брат Міло, який вирізняється темною шерстю, представлятиме Паралімпійські ігри. Він народився без однієї ноги, але завдяки кмітливості та великій внутрішній силі навчився користуватися хвостом, перетворивши свою особливість на джерело сили та натхнення.

Горностаї змінюють колір шерсті залежно від пори року, адаптуються до складних умов і є символом італійського духу зимових Ігор у Мілані та Кортині. Їхні імена нагадують про два міста-господаря Ігор: Міло – з Мілана, Тіна – з Кортини.

Поруч із Тіною та Міло – шість маленьких пролісків на ім'я Фло, які символізують єдність, командні зусилля та підтримку. Попри сніг і мороз, вони завжди розцвітають узимку, нагадуючи цим, що разом ми сильніші.

Офіційні талісмани Ігор-2026 були обрані з понад 1600 графічних проектів, створених учнями з 681 класу, що представляли 82 школи.

ТАЛІСМАНИ

ПІКТОГРАМИ

Піктограми – це стильні та прості символи, які є частиною зовнішнього вираження видів спорту на Іграх, а також важливим міжнародним символом для атлетів, суддів та вболівальників усього світу.

Головна ідея візуального стилю Ігор-2026 – «людський жест», що символізує італійський талант, рух і мистецтво. Це втілення нової енергії та духу Італії, де кожен елемент дизайну відображає культуру та красу країни. У зображенні піктограм поєдналися: лінії, що відтворюють людські рухи; криві форми, що передають динамічність; прямі перехресні лінії, що підсилюють енергію; білий розмитий ефект, що символізує зимовий пейзаж.

Шістнадцять олімпійських і шість паралімпійських піктограм Ігор-2026, створені у співпраці з міжнародними федераціями з зимових видів спорту, уособлюють рух і елегантність спортсменів.

OLYMPIC & PARALYMPIC SPORT PICTOGRAMS

СМОЛОСКИП

Milano Cortina 2026 Olympic Torch

За допомогою смолоскипа олімпійський вогонь доставляють з Олімпії – місця проведення стародавніх Олімпійських ігор – до того міста, де відбудуться Ігри наступної Олімпіади.

Смолоскип під назвою «Essential» є втіленням інновацій, сучасної естетики та екологічної свідомості. Його динамічна форма передає енергію олімпійського та паролімпійського вогню, а сам дизайн натхненний шпильами Міланського собору – одного з головних символів міста. Смолоскип має перевернуту конусоподібну форму, де органічно поєднано історичні елементи та сучасний підхід. Верхівка прикрашена червоним хрестом – знаком міста Мілан.

Олімпійський смолоскип для Ігор 2026 р. виконаний у небесно-блакитних відтінках, що символізують рух уперед, надію та трансформацію. Паралімпійський – у насичених мідних тонах, що уособлюють силу, мужність і незламність паролімпійців.

Особливістю цих смолоскипів є дзеркальне, перламутрове покриття, виготовлене з легких і перероблених матеріалів. Вони працюють на біопаливі з відновлюваних джерел енергії, що дозволяє використовувати кожен із них до 10 разів. Уперше конструкцію залишено відкритою, щоб можна було спостерігати за моментом утворення полум'я.

Усі елементи смолоскипа – форма, матеріали, паливо – ретельно продумані з урахуванням принципів сталого розвитку й екологічної відповідальності. Це більше, ніж просто атрибут Ігор – це символ спадщини, єдності та сили людського духу в сучасному світі.

ЕСТАФЕТА ОЛІМПІЙСЬКОГО ВОГНЮ

Церемонія запалення олімпійського вогню відбудеться 26 листопада 2025 р. в Олімпії (Греція). У ній візьмуть участь 10 001 факелоносець, які за 63 дні подолають 12 000 км, відвідавши 110 провінцій Італії.

Естафета включатиме 60 зупинок по всій країні, привертаючи увагу італійців і викликаючи хвилювання напередодні великого спортивного свята. Естафета прибуде до Неаполя на Різдво, а Новий рік зустрічатиме у Барі. 26 січня вогонь прибуде до Кортіна-д'Ампеццо в ознаменування 70-ї річниці церемонії відкриття VII Олімпійських зимових ігор 1956 р. в цьому місті.

Також естафета олімпійського вогню покликана віддати належне видатній історичній та культурній спадщині Італії. Вогонь відвідає більшість із 60 об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, підкреслюючи багаті традиції та визначні пам'ятки Італії.

Кінцева зупинка естафети олімпійського вогню – 6 лютого 2026 р. на стадіоні «Сен-Сіро».

OLYMPIC TORCH RELAY Route

08 DEC	Roma	28 DEC	POTENZA	18 JAN	VERONA
07 DEC	VITERBO	29 DEC	TARANTO	19 JAN	MANTOVA
08 DEC	TERMI	30 DEC	LECCE	20 JAN	VICENZA
09 DEC	PERUGIA	31 DEC	BARI	21 JAN	PADOVA
10 DEC	SIENA	01 JAN	CAMPOMASSO	22 JAN	VENEZIA
11 DEC	FIRENZE	02 JAN	PESCARA	23 JAN	TRIESTE
12 DEC	LIVORNO	03 JAN	L'AQUILA	24 JAN	UDINE
13 DEC	NUORO	04 JAN	ANCONA	25 JAN	BELLUNO
14 DEC	CAGLIARI	05 JAN	RIMINI	26 JAN	Cortina d'Ampezzo
15 DEC	PALERMO	06 JAN	BOLOGNA	27 JAN	BOLZANO
16 DEC	AGRIGENTO	07 JAN	FERRARA	28 JAN	CAVALESE
17 DEC	SIRACUSA	08 JAN	PARMA	29 JAN	TRENTO
18 DEC	CATANIA	09 JAN	GENOVA	30 JAN	LIVIGNO
19 DEC	REGGIO CALABRIA	10 JAN	CUNEO	31 JAN	SONDRIO
20 DEC	CATANZARO	11 JAN	TORINO	01 FEB	LECCO
21 DEC	SALERNO	12 JAN	AOSTA	02 FEB	BERGAMO
22 DEC	POMPEI	13 JAN	NOVARA	03 FEB	COMO
23 DEC	NAPOLI	14 JAN	VARESE	04 FEB	MONZA
24 DEC	LATINA	15 JAN	PAVIA	05 FEB	MILANO
25 DEC	BENEVENTO	16 JAN	PIACENZA	06 FEB	Milano
		17 JAN	BRESCIA		

МЕДАЛІ

Медалі Олімпійських зимових ігор 2026 р. символізують єдність двох міст – Мілана і Кортини-д'Ампеццо, які разом приймають ці змагання.

Дизайн медалі є втіленням сили, набутої у різноманітті. Медаль складається з двох половинок, з'єднаних між собою олімпійськими кільцями, демонструючи не лише зв'язок між містами, а й спільний шлях спортсменів і тих, хто допомагав їм досягти перемоги, – тренерів, команди, родини.

Поверхня трохи нахилена, а краї – підняті, що робить медаль візуально об'ємною й живою. Половинки мають різну текстуру: одна – глянцева, інша – матова. Такий контраст передає ідею переходу, змін і спільної праці. Їх споглядання під кутом створює відчуття руху, динаміки та спортивної енергії.

На лицьовому боці зображено п'ять олімпійських кілець – головний символ Ігор. На зворотному боці розміщено логотип «Мілан-Кортина 2026» і вигравіювано назву виду спорту.

Кожна медаль має діаметр 80 мм, товщину 10 мм. Золота медаль, до складу якої входить срібло, покрите 6 г чистого золота, має масу 500 г, срібна – 500 г, а бронзова – 420 г.

Виготовленням медалей займається Державний монетний двір Італії. Для цього використовують залишки золота, срібла й бронзи з власного виробництва та сучасні екологічні технології, що працюють на відновлюваній енергії.

МОНЕТИ

Історія олімпійських монет сягає 425 р. до н. е., коли переможці змагань випускали тетрадрахми на честь своїх здобутків у стародавніх Олімпійських іграх.

У сучасні часи олімпійські монети вперше було викарбувано до Ігор XV Олімпіади 1952 р. в Гельсінкі. Починаючи з 1951 р., у світі було продано понад 350 млн олімпійських монет, що значно підтримало розвиток олімпійського руху.

Колекція, створена Казначейством та викарбувана Державним монетним двором Італії на честь XXV Олімпійських зимових ігор, налічує 32 монети. Серед 18 тем, що лягли в основу дизайну, особливу увагу привертає серія, присвячена ключовим символам Ігор 2026 р. – офіційному логотипу, спортивним дисциплінам та локаціям проведення змагань.

УЧАСНИКИ

Національні олімпійські комітети отримали запрошення на участь національних команд у XXV Олімпійських зимових іграх. У зимовому олімпійському святі очікується участь близько 3000 спортсменів із понад 90 країн світу.

ОЛІМПІЙСЬКЕ СЕЛИЩЕ

Для учасників XXV Олімпійських зимових ігор будуть функціонувати п'ять олімпійських селищ – у таких кластерах, як Мілан, Кортіна-д'Ампеццо, Вальтелліна, Валь-ді-Ф'ємме та Верона. Після закінчення Ігор селища продовжуватимуть використовувати як студентські гуртожитки та доступне соціальне житло.

Усі олімпійські селища спроектовані з урахуванням принципів розумного та сталого міста. Механічні системи будуть інтегровані з інфраструктурою, а також пасивним охолодженням, сонячними панелями і зеленими дахами, що забезпечать вироблення понад 30 % енергії на місці. Збирання і повторне використання зливних вод забезпечить економію води на понад 50 %, скоротяться викиди CO² під час опалення та охолодження на 40 %. Крім того, нові будівлі зведено з максимальним використанням екологічних матеріалів: від масивних дерев'яних конструкцій до фасадних матеріалів із низьким вмістом вуглецю.

Спортсменів, тренерів, представників Міжнародного олімпійського комітету, національних олімпійських комітетів, фахівців, журналістів та інших учасників Ігор очікують комфортні умови для перебування в Італії.

КАЛЕНДАР ЗМАГАНЬ XXV ОЛІМПІЙСЬКИХ ЗИМОВИХ ІГОР

Лютий 2026		04	05	06	07	08	09	10
Церемонії		ЦВ						
	Гірські лижі				1	1	1	1
	Біатлон					1		1
	Бобслей							
	Лижні гонки				1	1		2
	Керлінг	●	●	●	●	●	●	1
	Фігурне катання на ковзанах			●	●	1	●	●
	Фристайл на лижах				●		1	1
	Хокей з шайбою		●	●	●	●	●	●
	Санний спорт				●	1	●	1
	Лижне двоборство							
	Шорт-трек							1
	Скелетон							
	Стрибки на лижах з трампліна				1		1	1
	Скі-альпінізм							
	Сноубординг		●		1	2	1	
	Ковзанярський спорт				1	1	1	

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
											ЦЗ
1	1		1	1	1		1				
1		1	1	2		1	1		1	1	
				●	1	1			●	1	1
	1	1	1	1			2			1	1
●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	1	1
1		1		●	1	●		1			
1	1		1	1	1	1	1	1	2	3	
●	●	●	●	●	●	●	●	1	●	●	1
2	1										
1						1		1			
	2		1		1		2		2		
	●	1	1	1							
			1	1	1						
								2		1	
●	2	2		1	●	1	1				
1	1	1	1	1		2		1	1	2	

ВОЛОНТЕРИ

Традиційно на кожних Іграх країні-організатору потрібна допомога у підготовці та проведенні заходу. У нагоді стають волонтери з усього світу. Приєднатися до цього спортивного дійства може кожен, адже представників різних культур, національностей і професій об'єднує любов до спорту і віра в олімпійські ідеали. Серед добровольців більшість становлять місцеві мешканці, до яких доєднуються люди різного віку з усіх куточків світу. Знайомство, інтеграція, незабутні враження на все життя, досвід – ось для чого варто стати волонтером.

У 2026 р. 18 000 волонтерів з пристрасстю та ентузіазмом передаватимуть олімпійський дух, вітаючи людей з усього світу та забезпечуючи найкращі враження для найсильніших спортсменів із зимових видів спорту.

ВИДИ СПОРТУ

На XXV Олімпійських зимових іграх відбудуться змагання з біатлону, бобслею (бобслей, скелетон), керлінгу, ковзанярського спорту (швидкісний біг на ковзанах, шорт-трек, фігурне катання на ковзанах), лижного спорту (гірськолижний спорт, лижне двоборство, лижні гонки, сноубординг, стрибки на лижах з трампліна, фристайл), санного спорту, скі-альпінізму та хокею з шайбою.

Біатлон – зимове двоборство, що складається з лижних гонок та стрільби на вогневих рубежах із малокаліберної гвинтівки. До олімпійської програми входить, починаючи з VIII Олімпійських зимових ігор 1960 р. у Скво-Веллі, жінки дебютували на XVI Олімпійських зимових іграх 1992 р. в Альбервілі. В олімпійських змаганнях розігрують 11 комплектів нагород: п'ять – серед чоловіків, п'ять – серед жінок і один – у змішаній естафеті.

Гірськолижний спорт – вид спорту, що полягає у спуску з гори спеціальними трасами. Включає слалом, гігантський слалом, супергігантський слалом, швидкісний спуск, командне двоборство. До олімпійської програми входить, починаючи з IV Олімпійських зимових ігор 1936 р. у Гарміш-Партенкірхені. В олімпійських змаганнях 2026 р. розігрують 10 комплектів нагород: п'ять – серед чоловіків, п'ять – серед жінок.

Бобслей – швидкісний спуск із гори спеціально обладнаною льодовою трасою на бобах (керованих санях). До олімпійської програми увійшов, починаючи з I Олімпійських зимових ігор 1924 р. у Шамоні. Спортсмени розігрують чотири комплекти олімпійських нагород: два – серед чоловіків і два – серед жінок.

Керлінг – спортивна гра, в якій дві команди (по чотири особи в кожній) на льодовому майданчику спеціальними гранітними каменями намагаються влучити в центр «дому» і вибити звідти камені суперника. До олімпійської програми увійшов, починаючи з I Олімпійських зимових ігор 1924 р. у Шамоні. В олімпійських змаганнях розігрують три комплекти нагород: один – серед чоловіків, один – серед жінок і один – у дабл-міксті (змішаних змаганнях).

Швидкісний біг на ковзанах – вид спорту, в якому необхідно якнайшвидше подолати змагальну дистанцію на льодовому стадіоні по замкненому колу. До олімпійської програми увійшов, починаючи з I Олімпійських зимових ігор 1924 р. у Шамоні. У 1960 р. на VIII Олімпійських зимових іграх у Скво-Веллі дебютували жінки. Спортсмени розігрують 14 комплектів олімпійських нагород: по сім – серед чоловіків і серед жінок.

Лижне двоборство – вид спорту, до якого входять стрибки з трампліна і лижні гонки. У змаганнях беруть участь лише чоловіки. До олімпійської програми входить, починаючи з I Олімпійських зимових ігор 1924 р. у Шамоні. Спортсмени розігрують три комплекти нагород.

Лижні гонки – вид спорту, в якому спортсменові необхідно якнайшвидше подолати змагальну дистанцію на лижах. До олімпійської програми входить, починаючи з I Олімпійських зимових ігор 1924 р. у Шамоні. В олімпійських змаганнях розігрують 12 комплектів нагород: шість – серед чоловіків і шість – серед жінок.

Стрибки на лижах з трампліна – вид спорту, до якого відносять стрибки на лижах зі спеціально обладнаних трамплінів (90 і 120 м). До олімпійської програми входить, починаючи з I Олімпійських зимових ігор 1924 р. у Шамоні. В олімпійських змаганнях розігрують шість комплектів нагород: три – серед чоловіків, два – серед жінок та один – у змішаних командних змаганнях.

Санний спорт – швидкісний спуск на спортивних санях спеціально обладнаною трасою завдовжки 800–1200 м, що має до 18 віражів. До олімпійської програми увійшов, починаючи з IX Олімпійських зимових ігор 1964 р. в Інсбруку. В олімпійських змаганнях розігрують п'ять комплектів нагород: два – серед чоловіків, два – серед жінок та один – у командній естафеті.

Скелетон – один із видів швидкісного спуску на спеціально обладнаних одномісних санях-скелетонах, що не мають управління. Спортсмен розміщується на санях у положенні лежачи обличчям донизу. До олімпійської програми входить, починаючи з II Олімпійських зимових ігор 1928 р. у Санкт-Мориці. В олімпійських змаганнях розігрують три комплекти нагород: по одному серед чоловіків і серед жінок та один – у змішаних командних змаганнях.

Сноубординг – вид гірськолижного спорту, що полягає у спуску з гори на спеціальній дошці, а також у виконанні акробатичних елементів на спеціальній трасі – хаф-пайп. До олімпійської програми увійшов, починаючи з XVIII Олімпійських зимових ігор 1998 р. у Нагано. В олімпійських змаганнях розігрують 11 комплектів нагород: п'ять – серед чоловіків, п'ять – серед жінок і один – у змішаному командному сноуборд-кросі.

Фігурне катання на ковзанах – вид ковзанярського спорту, до якого входять одиночне і парне катання та спортивні танці. До олімпійської програми увійшов, починаючи з Ігор IV Олімпіади 1908 р. у Лондоні, до програми зимових ігор – з I Олімпійських зимових ігор 1924 р. у Шамоні. В олімпійських змаганнях розігрують п'ять комплектів олімпійських нагород: в одиночному катанні – по одному серед чоловіків і серед жінок, у парному катанні, спортивних танцях та командних змаганнях.

Фристайл – гірськолижне багатоборство, до якого входить біг-ейр, повітряна (лижна) акробатика, могул, скі-крос, слоупстайл і хаф-пайп. До олімпійської програми увійшов, починаючи з XVI Олімпійських зимових ігор 1992 р. в Альбервілі. В олімпійських змаганнях розігрують 15 комплектів нагород: сім – серед чоловіків, сім – серед жінок і один – у змішаних командних змаганнях.

Хокей із шайбою – командна спортивна гра на льоду. Увійшов до олімпійської програми, починаючи з Ігор VII Олімпіади 1920 р. в Антверпені, до програми Олімпійських зимових ігор – з I Олімпійських зимових ігор 1924 р. у Шамоні. Жінки дебютували на XVIII Олімпійських зимових іграх 1998 р. у Нагано. В олімпійських змаганнях розігрують два комплекти нагород: по одному серед чоловіків і серед жінок.

Шорт-трек – вид швидкісного бігу на ковзанах, що полягає у максимально швидкому подоланні змагальної дистанції усередині хокейного майданчика. До олімпійської програми входить з XVI Олімпійських зимових ігор 1992 р. в Альбервілі. В олімпійських змаганнях розігрують дев'ять комплектів нагород: чотири – серед чоловіків, чотири – серед жінок та один – у змішаній командній естафеті.

Скі-альпінізм – вид спорту, що поєднує гірські лижі та різновид бігових лиж. Він дебютує в олімпійській програмі XXV Олімпійських зимових ігор 2026 р. у Мілані – Кортині. В олімпійських змаганнях розігрують три комплекти нагород: по одному серед чоловіків і серед жінок та один – у змішаній естафеті.

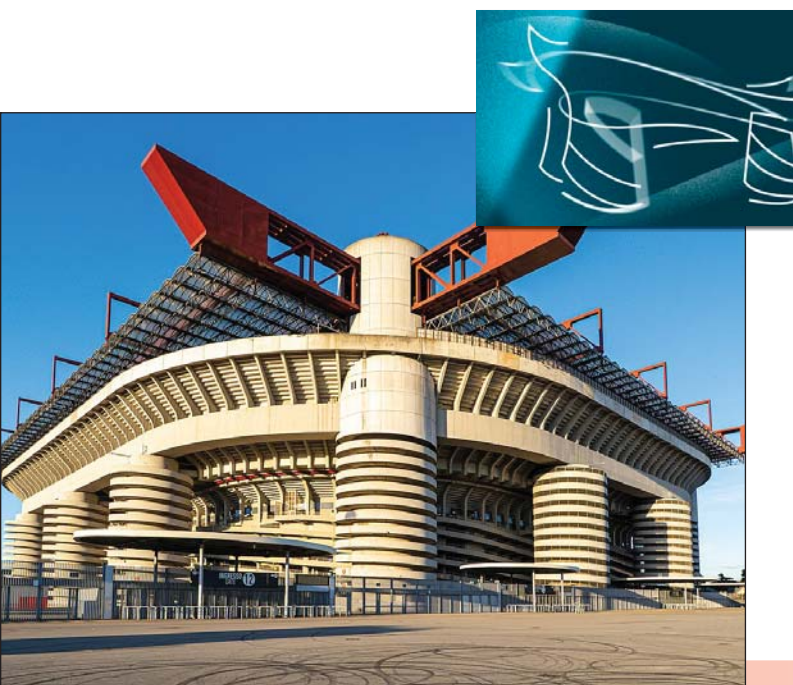

ОЛІМПІЙСЬКІ ОБ'ЄКТИ

Більшість олімпійських змагань відбудуться на вже існуючих об'єктах Ломбардії та на північному сході Італії, зокрема в Кортині-д'Ампеццо, яка була господарем Ігор-1956, а також Трентіно, де відбувалася зимова Універсіада-2013. Олімпійські об'єкти Ігор-2026 поділені на шість кластерів: Мілан, Кортина, Антерсельва, Валь-ді-Ф'ємме, Вальтелліно (Борміо) та Вальтелліно (Лівінйо).

КЛАСТЕР «МІЛАН»

Стадіон «Сан-Сіро», також відомий як «Стадіон Джузеппе Меацца» – футбольний стадіон, розташований у місті Мілан. Є домашньою ареною для італійських футбольних клубів «Мілан» та «Інтернаціонале». Названий на честь дворазового чемпіона світу з футболу Джузеппе Меацца. Стадіон, що святкуватиме своє 100-річчя у 2026 р., стане ареною для церемонії відкриття XXV Олімпійських зимових ігор.

«Forum di Milano» – крига спортивна арена, яка була відкрита у 1990 р., вміщує 12 800 глядачів. Під час Ігор-2026 тут відбуватимуться змагання з фігурного катання та шорт-треку.

Арена «Пала Італія»

споруджена до XXV Олімпійських зимових ігор, спроектована як центральна частина нового міланського міського району Санта-Джулія. Розрахована на 16 000 місць. Під час Ігор-2026 прийматиме змагання з хокею з шайбою.

Міланський льодовий

парк – частина виставкового комплексу «Fiera Milano», який працює з 1920 р. Під час Ігор-2026 чотири павільйони цього комплексу прийматимуть олімпійські змагання з ковзанярського спорту та хокею з шайбою.

П'яцца-дель-Дуомо –

головна площа Мілана, названа на честь своєї головної архітектурної пам'ятки – Міланського собору (Дуомо). Формування архітектурного ансамблю площі тривало кілька століть – від 1386 р. до початку XIX ст. Під час Ігор-2026 ця площа стане місцем вручення олімпійських медалей.

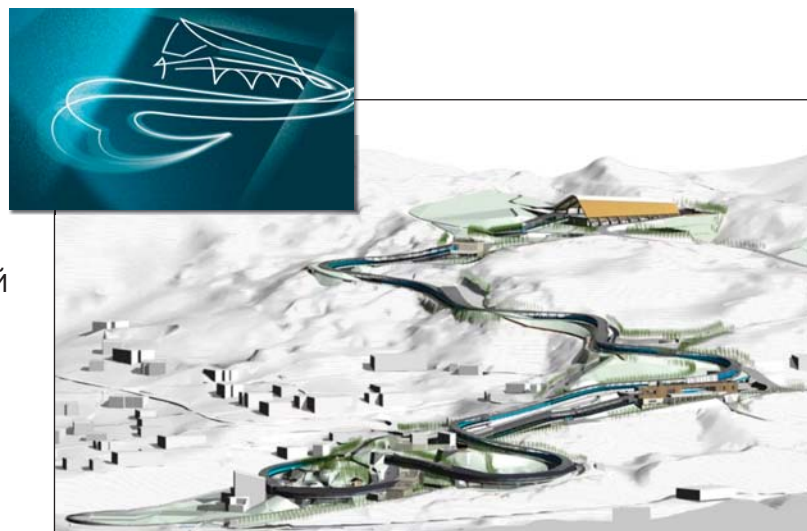
КЛАСТЕР «КОРТИНА-Д'АМПЕЦЦО»

«*Олімпія делле Тофане*» – (також відома як «Стратофана Олімпіка» або «Піста Олімпія») – одна з найвідоміших та найкрасивіших трас швидкісного спуску, на якій проводять змагання Кубка світу. Вперше траса була відкрита для спортсменів ще у 1956 р. під час VII Олімпійських зимових ігор. Траса прийматиме всі жіночі змагання з гірськолижного спорту за програмою XXV Олімпійських зимових ігор.

Олімпійський льодовий стадіон – відкритий триярусний стадіон, який був головною ареною VII Олімпійських зимових ігор 1956 р. Є першим олімпійським стадіоном, із якого велася телевізійна трансляція. Під час Олімпійських зимових ігор 2026 р. стадіон прийматиме змагання з керлінгу.

Траса Еудженіо Монті – спортивний об'єкт, який веде свою історію, починаючи з 1905 р. Він названий на честь видатного італійського бобслеїста Еудженіо Монті – володаря шести олімпійських медалей та десяти медалей чемпіонатів світу з бобслею. Під час Олімпійських зимових ігор 2026 р. на трасі відбудуться змагання з бобслею, санного спорту та скелетону.

КЛАСТЕР «ВАЛЬ-ДІ-Ф'ЄММЕ» (ПРЕДАЦЦО)

«Джузеппе Даль Бен» – світова арена для стрибків з трампліна та лижного двоборства. Відкрита у 1989 р., вона займає площу 3000 м² і складається з двох трамплінів для міжнародних змагань, а також тренувальних трамплінів. На Олімпійських зимових іграх 2026 р. арена прийматиме змагання зі стрибків на лижах з трампліна та з лижного двоборства.

Центр «Лаго ді Тезеро»

розташований на висоті 830 м над рівнем моря. Його 19 км трас завжди складні. Більшість із них підходять як для конькового ходу, так і для класичного. У 2026 р. тут відбудуться олімпійські змагання з лижних гонок та частина змагань (лижні гонки) з лижного двоборства.

КЛАСТЕР «АНТЕРСЕЛЬВА»

Арена «Антерсельва» – перлина Долінітичних Альп. Один із найвідоміших у світі центрів з біатлону, який відкрився у 1971 р. Він приймав шість чемпіонатів світу. З 1978 р. тут щосічня проходить Кубок світу IBU з біатлону. За олімпійськими баталіями Ігор-2026 зможуть спостерігати близько 3000 уболівальників на території стадіону та тисячі – вздовж траси.

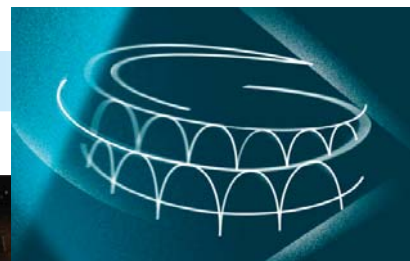
КЛАСТЕР «ВАЛЬТЕЛЛІНО» (ЛІВІНЬО, БОРМІО)

«Сноупарк Лівінью» в гірському районі Моттоліно стане ареною для змагань з хаф-пайпу, слоупстайлу, біг-ейру, сноуборд-кросу, скі-кросу та паралельного гігантського слалому. В іншому місці локація «Livigno Aerials and Moguls» у парку «Carocello 3000» визначить найкращих у світі спортсменів з могулу та повітряного слалому.

Лижна траса «Стельвіо»

відома своєю технічністю та захоплюючими пейзажами. Траса завдовжки 3186 м з перепадом висоти 987 м та максимальним ухилом 63 % стане місцем проведення змагань з гірськолижного спорту та скі-альпінізму на Олімпійських зимових іграх 2026 р.

КЛАСТЕР «ВЕРОНА»

«Арена-ді-Верона» – античний римський амфітеатр, побудований у Вероні близько 30 р. н. е. Розташований на головній площі міста – П'яцца Бра. Це – всесвітньо відомий концертний майданчик. Саме тут відбудеться церемонія закриття Ігор-2026.

ІТАЛІЙСЬКА РЕСПУБЛІКА

Італійська Республіка – одна з наймальовничіших країн світу, розташована в центральній частині Південної Європи.

Назва країни походить від назви стародавнього народу італіків, що мешкали в південній Італії. Цей термін був запозичений з давньогрецької, де словом «італос» називали бика. Тому назва «Італія» буквально означає «земля телят» або «країна биків».

Перші італійці з'явилися понад 100 тис. років тому. У VIII ст. до н. е. латини заснували Рим. У 27 р. до н. е. зародилася Римська імперія, що досягла розквіту у II ст. Людство й досі користується такими її досягненнями, як розвиток римського права, яке заклало основи сучасних правових систем, інженерні та архітектурні звершення (акведуки, дороги, бетон, арки, склепіння), військова організація та інновації в медицині. Імперія сприяла поширенню латинської мови, культури (перші ресторани та газети) та гігієни (системи каналізації та лазні).

В епоху Відродження Італія досягла значного прогресу в мистецтві, літературі, архітектурі та науці, започаткувавши гуманізм і переосмисливши ставлення до людини та античної спадщини.

У XX ст. Італія брала участь у війнах, пережила фашизм і після 1945 р. стала демократичною та індустріально розвиненою країною.

Країна займає територію Апеннінського півострова, великі острови – Сицилію та Сардинію – і численні дрібні острови. Загальна площа країни становить близько 302 073 км², а населення перевищує 60 млн осіб, серед яких 95 % становлять італійці, а також німці, французи, араби, албанці та представники інших національностей.

На півночі Італія межує з Францією, Швейцарією, Австрією та Словенією. Із півдня від північного узбережжя Африки її відділяє Туніська протока. Через Отрантську протоку на південному сході країна має морське сполучення з Балканським півостровом. Італійське узбережжя омивається водами Середземного моря.

Рельєф Італії переважно гірський. На півночі з заходу на схід простягаються Альпи, а вздовж усього Апеннінського півострова з півночі на південь – Апеннінські гори. На острові Сицилія розташовані гори Неброді. Італія відома своїми діючими вулканами – Етною та Везувієм, а також частими землетрусами.

Річки, що протікають через Апеннінський півострів, зазвичай маловодні. Найдовшою річкою є По, довжина якої становить 682 км. Найбільше озеро, яке називається Гарда і розташоване біля підніжжя Альп, має площу 370 км².

СИМВОЛИ

Державний прапор Італії офіційно затверджений 16 червня 1946 р.

Прапор є прямокутним полотнищем з трьома однаковими за шириною вертикальними смугами зеленого (біля древка), білого та червоного кольору, як визначено ст. 12 Конституції Італійської Республіки. Співвідношення ширини прапора до його довжини становить 2:3.

Функцію **герба** Республіки Італії виконує **негеральдична емблема**, яка є офіційним символом країни з 5 травня 1948 р.

Емблема містить білу п'ятипроменеву зірку з червоною тонкою облямівкою, накладену на зубчасте колесо з п'ятьма спицями, що охоплена оливковою та дубовою гілками, які внизу зв'язані червоною стрічкою з написом білими літерами «ІТАЛІЙСЬКА РЕСПУБЛІКА».

Основний елемент – зірка Італії (італ. *Stellone d'Italia*) – здавна символізує захист нації. Її використовували на гербі королівства Італія з 1890 р.

Зубчасте колесо відповідає ст. 1 Конституції, де сказано, що Італія – демократична республіка, заснована працею.

Оливова гілка є втіленням миру, внутрішнього і зовнішнього. Як написано в ст. 11 Конституції «Італія відкидає війну, як інструмент агресії». Дубова гілка означає силу і гідність італійців. Разом оливова і дубова гілки характеризують пейзаж Італії.

КЛІМАТ

Клімат Італії суттєво відрізняється в різних регіонах країни. На півночі переважає помірний клімат, тоді як для центру і півдня характерний середземноморський субтропічний.

Зима в північних областях холодна і сніжна, температура може опускатися до $-15...-20^{\circ}\text{C}$. У горах (Альпи та Апенніни) сніг може лежати до 200 днів на рік, однак при цьому дуже багато сонця. Зима триває з листопада по квітень, що робить цей регіон ідеальним для зимового відпочинку та гірськолижного спорту.

У центральній Італії зима прохолодна та дощова, з частими вітрами.

На півдні – м'яка і тепла (середня температура близько 13°C), сніг випадає дуже рідко, погода схожа на італійську весну. Тому багато людей у цей час люблять подорожувати.

Провідною релігією в Італії є католицизм, який сповідує близько 98 % населення країни.

Центром католицького світу є місто-держава Ватикан – резиденція Папи Римського Лева XIV, розташована в межах Рима, на пагорбі Монте-Ватикано. Ватикан набув статусу незалежної держави у 1929 р. відповідно до Латеранських угод, підписаних між Святим Престолом і урядом Італії.

Нині, відповідно до чинного законодавства, церква відокремлена від держави, але їхні взаємовідносини регулюються окремими правовими актами, зокрема «Новим Конкордатом» 1984 р. Конституція Італії поділяє всі релігії на дві групи: католицьку, з якою укладено Конкордат, і некатолицькі конфесії.

РЕЛІГІЯ

Ватикан – центр католицького світу

MOBA

Офіційною мовою Італії є італійська. Вона вирізняється тим, що має велику кількість діалектів, які настільки різняться між собою, що деякі з них можна вважати окремими мовами.

Основою сучасної літературної італійської мови став тосканський діалект, зокрема його флорентійський варіант. Вагомий внесок у поширення флорентійського діалекту зробили видатні поети того часу – Данте Аліг'єрі, Франческо Петрарка і Джованні Боккаччо. Спочатку цей діалект став мовою літератури, а згодом, у період об'єднання Італії на початку XIX ст., він був обраний як загальноприйнятий розмовний стандарт.

Окрім італійської, в окремих регіонах країни офіційними визнані ще кілька мов: німецька – в Больцано і Південному Тіролі, словенська – в районах Гориції та Трієста, французька – у долині Аоста.

Данте Аліг'єрі (1265–1321) – видатний італійський поет доби Відродження, письменник і політик, якого називають «батьком італійської літератури»

Франческо Петрарка (1304–1374) – італійський поет та літописець епохи Відродження, один із засновників гуманізму

Джованні Боккаччо (1313–1375) – італійський письменник епохи Відродження, друг Франческо Петрарки

ЕКОНОМІКА

Італія – високорозвинена індустріально-аграрна держава, яка наприкінці XX – на початку XXI ст. увійшла до десяти провідних економік світу за обсягами промислового виробництва. Ключові галузі економіки – машинобудування, текстильна та швейна промисловість, виробництво заліза і сталі, хімічна та харчова промисловість, моторобудування та туризм. Найважливішою складовою економіки є обробна промисловість.

З 1 січня 2002 р. офіційною валютою Італії є євро. У грошовому обігу використовують монети номіналом 1, 2, 5, 10, 20 і 50 центів, а також 1 і 2 євро. Серед банкнот є купюри номіналом 5, 10, 20, 50, 100, 200 та 500 євро.

Країна експортує машини та обладнання, текстиль і одяг, вироби зі шкіри, електроніку, двигуни, хімічну продукцію. Серед сільськогосподарських і харчових товарів особливе місце займають фрукти (зокрема апельсини й лимони), овочі, вино (Італія – один із провідних виробників у світі). У Європі країна є лідером із виробництва шовку. Також важливе значення мають видобуток і обробка мармуру (Каррара), сірки, ртуті, заліза та сталі.

Італія є членом таких міжнародних організацій, як Організація Об'єднаних Націй (з 1955 р.), НАТО (з 1949 р.), Рада Європи (з 1949 р.), Європейський Союз (з 1957 р.).

ТРАНСПОРТ

Італія має розвинену мережу залізниць і автошляхів. Більшість пасажирських і вантажних перевезень здійснюється автотранспортом, а у зовнішній торгівлі провідну роль відіграє морський транспорт. Чверть усіх автострад Європи (приблизно 7 тис. км) розташована в Італії. Найвідоміша – «Автострада Сонця» – з'єднує північ і південь країни.

ЗАЛІЗНИЧНИЙ ТРАНСПОРТ

За рівнем електрифікації залізниць Італія входить до числа світових лідерів.

Розгалужена національна мережа залізниць зв'язує численні міста Італії. У внутрішньому сполученні та за межі країни курсують різні типи поїздів: швидкісні експresi – «Espresso», високошвидкісні – «Rapide», прямі – «Diretto», приміські – «Regionale» та місцеві – «Locale». В поїздах є як спальні купе, так і сидячі місця. Існує кілька основних категорій поїздів:

R – Regionale (регіональні поїзди з загальними вагонами, що роблять усі зупинки); IC – Intercity (міжміські з купе на 4-6 пасажирів); ES – Eurostar (міжміські поїзди з підвищеним рівнем обслуговування); EC – Eurocity (між містами Італії та Європи, купе на 4-6 пасажирів); Espresso (експresi без зупинок).

АВІАЦІЙНИЙ ТРАНСПОРТ

Цивільні авіалінії Італії забезпечують сполучення між найбільшими містами країни та багатьма населеними пунктами Європи й інших континентів. Серед основних аеропортів Італії – міжнародний аеропорт імені Леонардо да Вінчі поблизу Рима, «Мілан-Мальпенса» і «Мілан-Лінате» біля Мілана, а також міжнародний аеропорт імені Федеріко Фелліні в Ріміні. Вони є ключовими вузлами міжнародного авіасполучення. Загалом у країні функціонує близько 40 внутрішніх авіарейсів, що охоплюють усі регіони.

Міжнародний аеропорт імені Леонардо да Вінчі, або аеропорт Ф'юмічіно – найбільший аеропорт Італії. Відкритий у 1961 р.

Міжнародний аеропорт «Мілан-Мальпенса», який почав функціонувати у 1909 р.

Міжнародний аеропорт «Мілан-Лінате» імені Енріко Форланіні, відкритий у 1937 р.

Міжнародний аеропорт імені Федеріко Фелліні, який розпочав свою роботу у 1938 р.

ВОДНИЙ ТРАНСПОРТ

Прибережне розташування Італії обумовлює важливе значення морського транспорту у внутрішніх перевезеннях пасажирів і вантажів.

Через морські порти країни проходить близько 90 % імпорتنних вантажів та 55–60 % експорту. Найбільшим портом Італії є Генуя – один із ключових портів у Середземноморському регіоні. Генуя виступає головними воротами для Північно-Західної Італії та Швейцарії, забезпечуючи вихід у світовий океан.

Генуезький порт

Порт Трієст

Генуезький порт відомий з часів середньовіччя. Один із найстаріших портів Європи охоплює 500 га суходолу й стільки ж водної акваторії, простягається на 20 км вздовж узбережжя, має 47 км морських підходів і 30 км діючих причалів.

Головним конкурентом Генуї на Адріатичному узбережжі є **Трієст** – другий за вантажообігом італійський порт і один із найважливіших нафтових хабів у Європі. Через Трієст Північно-Східна Італія має сполучення з країнами Середземномор'я, Близького і Середнього Сходу, Східної Африки та Східної Азії.

Порт Трієст отримав статус Вільного порту від Карла VI, імператора Священної Римської імперії ще у 1700-х роках. Це один із найважливіших торговельних портів Італії, який обробляє близько 62 млн т вантажів на рік.

МІСЬКИЙ ГРОМАДСЬКИЙ ТРАНСПОРТ

Головний вид громадського транспорту в Італії – автобус. У цій країні входять в автобус лише через задні двері («Salita» – вхід), а виходять – через передні («Uscita» – вихід). Після посадки потрібно прокомпостувати квиток у спеціальному жовтому або помаранчевому апараті біля дверей. Квитки купують заздалегідь в автоматах, кіосках «Tabaccheria» з літерою «Т», метро або деяких магазинах. Один квиток підходить для всіх видів транспорту і діє 75 хв. У метро його можна використати лише один раз.

Крім автобусів у великих містах курсують трамваї і тролейбуси.

Метро в Італії з'явилося у 1955 р. і функціонує у великих містах, зокрема в Римі, Мілані, Турині та Неаполі.

Римський метрополітен має дві лінії. Лінія А (18 км) сполучає центр міста з його східними районами, проходячи через Cinecittà до станції Anagnina. Лінія В прямує на північ (Rebibbia) і південь (район EUR). Обидві лінії перетинаються на вокзалі Termini. У цьому місті зручно користуватися денним квитком, що дає право необмежено їздити в метро й автобусами.

Метро Мілана вважається найзручнішим в Італії. Воно має дві основні лінії, які обслуговують місто та передмістя. Туристи найчастіше користуються лінією 1, яка проходить біля Центрального вокзалу та Piazza Santa Maria delle Grazie. Квитки продаються в автоматах, дійсні 1 год 10 хв. Є також одноденні проїзні на всі види транспорту.

ОСВІТА

Система освіти в Італії має чітку структуру й охоплює всі етапи навчання – від дитячого садка до університету. Освіта є обов'язковою для дітей віком від 6 до 16 років і здебільшого безкоштовна у державних навчальних закладах.

Першим етапом є дошкільна освіта, призначена для дітей від 3 до 5 років. Вона не є обов'язковою, але популярна серед італійських родин.

Після дошкільного виховання учні переходять до початкової школи, яка триває п'ять років і дає базові знання з мови, математики, природничих і гуманітарних наук, мистецтва та іноземної мови.

Наступним етапом є середня школа першого ступеня, яка триває три роки. Після цього учні можуть обрати напрям подальшого навчання в середній школі другого ступеня. Вона триває п'ять років і буває трьох типів: ліцеї з поглибленим вивченням гуманітарних, природничих або мистецьких дисциплін; технічні інститути, де поєднується вивчення загальноосвітніх предметів з технічними, та професійні школи, які готують до конкретної спеціальності та дають змогу одразу працювати.

Після завершення навчання у школі та складання державного іспиту випускники можуть вступати до закладів вищої освіти.

В італійських школах заборонено використання мобільних телефонів під час навчання.

Університети в Італії пропонують навчання за системою «бакалавр + магістр».

Італійська освіта поєднує традиції з сучасними підходами і забезпечує учням широку підготовку для подальшого навчання чи професійної діяльності.

Італійський заклад дошкільної освіти

Урок в італійській школі

Болонський університет – найстаріший університет західного світу, заснований у 1088 р. Його історія пов'язана з Ірнерієм – одним із перших викладачів Зведення законів Юстиніана та засновником традиції вивчення римського права в Західній Європі. В університеті навчається понад 93 тис. студентів на 32 факультетах. Серед його випускників Папа Римський Григорій XIII, астроном і математик Миколай Коперник, автогонщик Енцо Феррарі, поет і гуманіст Франческо Петрарка та ін.

Міланська політехніка – державний заклад вищої освіти науково-технічного спрямування, створений у 1863 р. На 16 факультетах найбільшого технічного університету Італії навчаються близько 39 тис. студентів.

Міланський державний університет було засновано у 1923 р. унаслідок об'єднання мистецько-філософського факультету Міланської Академії та Клінічного інституту вдосконалення. Університет має 9 факультетів і 78 кафедр, 134 навчальні курси, де навчаються понад 65 тис. студентів.

Падуанський університет, заснований у 1222 р. у м. Падуя, є другим найстарішим університетом в Італії та п'ятим найстарішим університетом у світі. На його 13 факультетах навчаються понад 61 тис. студентів. До структури університету входить бібліотека, заснована у 1629 р., фонд якої становить понад 700 тис. томів, 11 музеїв, ботанічний сад та обсерваторія.

Павійський університет – один із найстаріших в Італії. Заснований у 1361 р. у м. Павія. На його 9 факультетах навчаються понад 22 тис. студентів.

Палермський університет заснований в 1806 р. у м. Палермо. На його 12 факультетах навчаються близько 50 тис. студентів.

Сієнський університет було засновано у 1240 р. у м. Сієна (Тоскана). На 9 його факультетах навчаються 20 тис. студентів. Сьогодні університет відомий насамперед своїми правничим і медичним факультетами.

Римський університет ла Сап'єнца заснований у Римі Папою Боніфацієм VIII у 1303 р. У його стінах отримують вищу освіту понад 100 тис. студентів. Серед відомих викладачів університету донька Ліни Костенко, докторка філологічних наук, лауреатка Національної премії України імені Тараса Шевченка за 2010 р., викладачка української мови та літератури Оксана Єжи-Янівна Пахльовська.

Університет Перуджі було засновано у 1308 р. на підставі папської булли – документа Папи Климента V. На 14 факультетах університету навчаються понад 27 тис. студентів.

Флорентійський університет, заснований у 1321 р., – один із найбільших і найстаріших університетів Італії. На його 12 факультетах навчаються близько 60 тис. студентів.

СПОРТ

Італія – спортивна країна, яка має свою історію і традиції. Спортивна культура Італії – це яскраве поєднання пристрасті до футболу, традицій велосипедного спорту та динамічних пригод в Альпах, які приваблюють шанувальників активного відпочинку з усього світу. Спорт в Італії втілює силу духу, жагу до перемог і прагнення до досконалості – від легендарних стадіонів до гірських трас, що випробовують силу й витривалість.

Коли згадують про найпопулярніші види спорту в Італії, беззаперечно перше місце належить футболу. І на це є чимало причин. Збірна Італії ставала чемпіоном світу у 1934, 1938, 1982 та 2006 роках. Сьогодні її по праву вважають однією з найуспішніших національних команд в історії футболу, а такі клуби, як «Ювентус», «Мілан» і «Інтер», добре відомі у світі.

***Збірна команда Італії –
чемпіон Європи з футболу 2020 р.***

Велогонка «Джиро д'Італія»

Волейбол в Італії – популярний і улюблений вид спорту. Італійські волейболісти й волейболістки – переможці Олімпійських ігор та чемпіонатів світу та Європи, а волейбольна ліга вважається однією з найсильніших у Європі. У країні багато команд, спортивних шкіл та клубів, де займаються як дорослі, так і діти.

Другим за популярністю є велосипедний спорт. Італія славиться своїми велосипедними перегонами, серед яких найвідоміший – «Джиро д'Італія». Країна має гірський рельєф, що робить її ідеальною для тренувань і змагань.

***Жіноча збірна команда Італії з
волейболу – чемпіон Ігор XXXIII Олімпіади***

Також популярні баскетбол і теніс. Італійські баскетбольні команди регулярно беруть участь у європейських турнірах. Серед тенісистів Італії є переможці міжнародних турнірів «Великого шолома».

На півночі країни, особливо в Альпах, поширені зимові види спорту: гірськолижний спорт, сноубординг, біатлон. Бобслей, санний спорт та керлінг культивуються в регіонах, де є спеціалізовані спортивні об'єкти.

Бобслей

Лижні гонки

Серед молоді набувають популярності нові види спорту – скелелазіння, серфінг, спортивне орієнтування та фітнес. Усі ці види спорту розвиваються як на професійному, так і на аматорському рівнях, що свідчить про активний спосіб життя сучасних італійців.

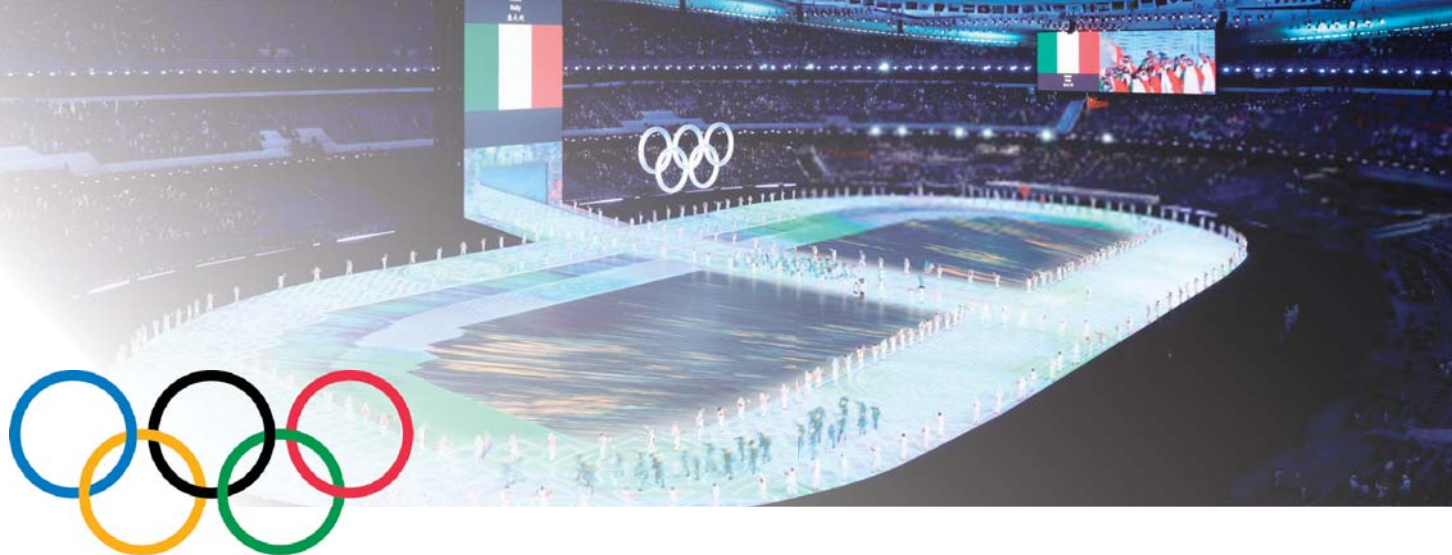
Скелелазіння

Волейбол на снігу

Серфінг

CONI

Національний олімпійський комітет Італії було створено у 1908 р., а вже в 1913 р. він отримав офіційне визнання Міжнародного олімпійського комітету.

Італія є однією з небагатьох країн, які послідовно беруть участь в Олімпійських іграх від самого початку їх сучасної історії. Єдиним винятком стали Ігри 1904 р. у Сент-Луїсі, які вона пропустила.

Протягом багаторічної історії олімпійських виступів італійські спортсмени продемонстрували високі результати, здобувши загалом 683 медалей: 577 (206 золотих, 178 срібних, 193 бронзові) – на Іграх Олімпіад та 106 (37 золотих, 32 срібних, 37 бронзових) – на Олімпійських зимових іграх.

Спорт в Італії – це стиль життя, прояв національного характеру і частина культурної спадщини, що сягає глибокої історії.

Найбільше медалей італійці здобули на олімпійських змаганнях з фехтування (125), легкої атлетики (60), велосипедного спорту (59) та лижних перегонів (34).

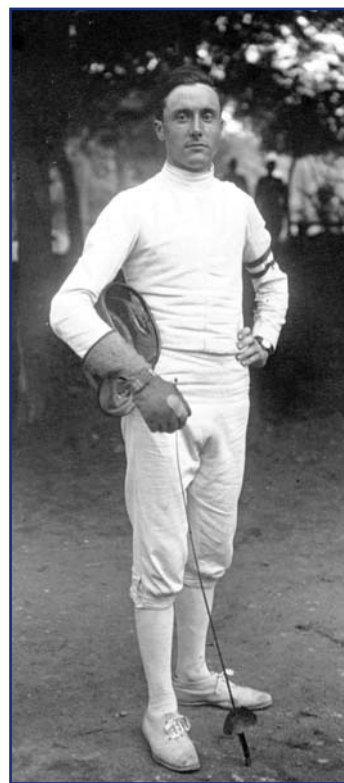
Найбільш титуловані спортсмени Італії – представники фехтування Едоардо Манджаротті, Валентина Веццалі та Недо Наді, на рахунку яких по шість золотих олімпійських медалей.

Едоардо Манджаротті – легендарний фехтувальник, шестиразовий олімпійський чемпіон і 13-разовий чемпіон світу; володар найбільшої кількості нагород на Іграх Олімпіад і чемпіонатах світу (39 медалей у 1936–1960 рр.) в історії фехтування. Він має найбільшу кількість медалей серед усіх фехтувальників в історії Олімпіад і світових першостей

Недо Наді – шестиразовий олімпійський чемпіон, один із двох фехтувальників в історії, які на одних Іграх Олімпіади здобули «золото» в усіх трьох видах зброї – шпазі, рапірі та шаблі, а також який здобув п'ять золотих медалей на одних Іграх Олімпіади

Валентина Веццалі – шестиразова олімпійська чемпіонка з фехтування на рапірах, 16-разова чемпіонка світу та 13-разова чемпіонка Європи; єдина фехтувальниця в історії, яка зуміла виграти 6 золотих олімпійських медалей

КУЛЬТУРА

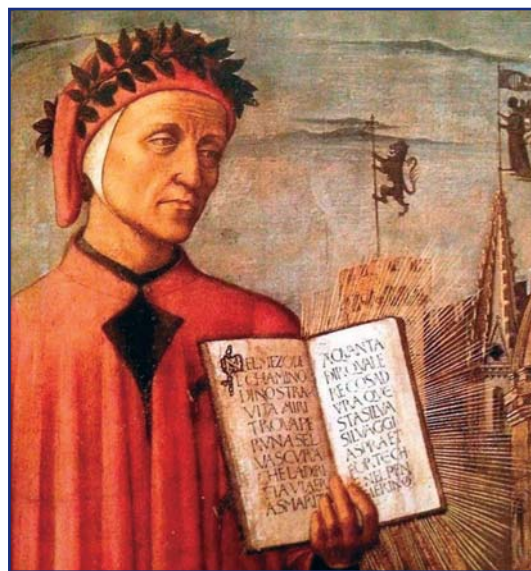

Італійська культура – це синтез тисячолітньої спадщини, що бере свій початок ще з часів Стародавнього Риму. Вона нерозривно пов'язана з мистецтвом, архітектурою, музикою, кулінарією та родинними цінностями. У часи Середньовіччя та епоху Відродження країна стала осередком європейської культури, науки та гуманізму. Культура Апеннінського півострова продовжує розвиватися, зберігаючи глибокий зв'язок із власними традиціями й водночас відкриваючись для сучасного світу.

ЛІТЕРАТУРА

Найвидатнішим поетом Італії вважають Данте Аліг'єрі – автора «Божественної комедії», одного з найвеличніших творів світової літератури. Творчість Аліг'єрі сприяла становленню тосканського діалекту як основи італійської літературної мови. Серед відомих класиків італійської літератури слід назвати Франческо Петрарку та Джованні Боккаччо – ключові постаті раннього Відродження. Їхня спадщина заклала фундамент розвитку італійської літератури.

У XX ст. літературну традицію продовжили Чезаре Павезе, Альберто Моравія, а також лауреатка Нобелівської премії Грація Деледда. Серед сучасних авторів особливо вирізняються Умберто Еко («Ім'я троянди») та Елена Ферранте – авторка популярної серії «Неаполітанські романи».

Данте Аліг'єрі (1265–1321) – видатний італійський поет, письменник і політичний діяч пізнього Середньовіччя, якого вважають «батьком італійської літератури»

Франческо Петрарка (1304–1374) – видатний італійський поет і дослідник античності, засновник гуманістичної культури епохи Відродження

Грація Деледда (1871–1936) – італійська письменниця, лауреатка Нобелівської премії з літератури 1926 р. Вона стала першою італійкою, удостоєною цієї нагороди за глибоко чуттєві твори, що відображають життя, традиції й моральні конфлікти жителів Сардинії

Елена Ферранте – псевдонім італійської письменниці, чиї твори здобули світове визнання й перекладені багатьма мовами

МИСТЕЦТВО

Велич Італії в мистецтві простежується через тисячоліття, починаючи з античності до бароко, що вплинуло на всю європейську культуру.

Один із найвідоміших митців епохи Відродження Мікеланджело Буонарроті створив знамениті скульптури «П'єта», «Давид і Мойсей», розписав стелю Сікстинської капели і спроектував купол собору святого Петра у Римі. Леонардо да Вінчі написав світові шедеври – «Таємну вечерю» і «Мону Лізу». Рафаель у своїх картинах, таких як «Сікстинська Мадонна» та «Святий Георгій і дракон», відобразив головні ідеї Відродження – віру в життя і красу.

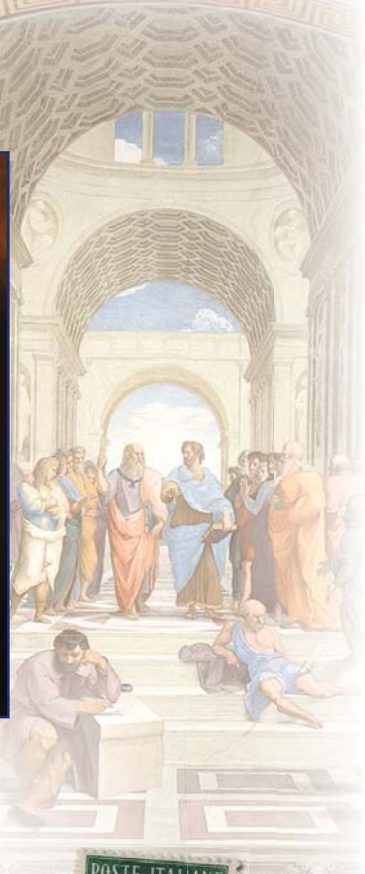
Мікеланджело Буонарроті (1475–1564) – італійський скульптор, живописець, архітектор і поет, один із геніїв епохи Відродження

Леонардо да Вінчі (1452–1519) – італійський художник, учений, винахідник, письменник і музикант, один із найбільших представників мистецтва Високого Відродження, яскравий приклад «універсальної людини»

Рафаель Санті (1483–1520) – італійський художник, живописець, графік і архітектор умбрійської, флорентійської та римської шкіл, один із видатних представників мистецтва Високого Відродження

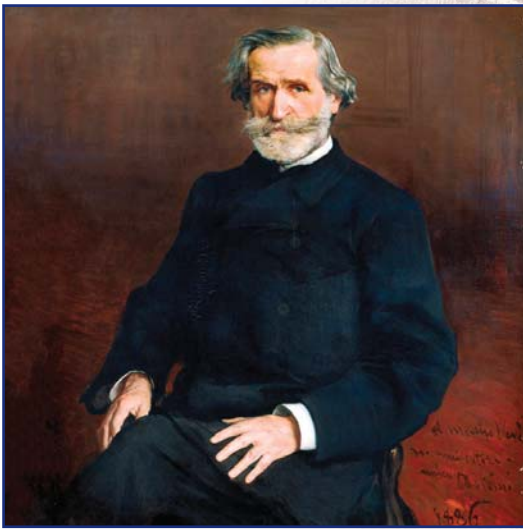
МУЗИКА

Від IV ст., коли святий Амвросій запровадив у Західній церкві грецький стиль співу, Італія стала провідною у розвитку вокальних форм. У XI ст. монах Гвідо д'Ареццо винайшов систему нотного письма – основу сучасної музичної грамоти. Італійська опера розквітла у XIX ст. завдяки композиторам Джоаккіно Россіні, Гаetano Доніцетті та Вінченцо Белліні. У середині XIX ст. Джузеппе Верді створив шедеври – «Ріголетто», «Травіату», «Аїду», «Отелло». Наприкінці XIX – на початку XX ст. оперу розвивали П'єтро Масканьї, Руджеро Леонкавалло, Умберто Джордано і Джакомо Пуччіні. Серед видатних виконавців – тенори Енріко Карузо, Лучано Паваротті і сопрано Марія Каллас, Рената Тебальді.

Італійська музика має великий вплив на світову культуру, особливо в опері та поп-музиці. Італійські пісні часто стають міжнародними хітами, а італійські співаки Адріано Челентано та Тото Кутуньо відомі у всьому світі.

Гвідо д'Ареццо – італійський теоретик музики і педагог Середньовіччя, який винайшов систему нотного письма з використанням музичних ключів. Його відкриття стало фундаментом для розвитку сучасної музичної грамоти

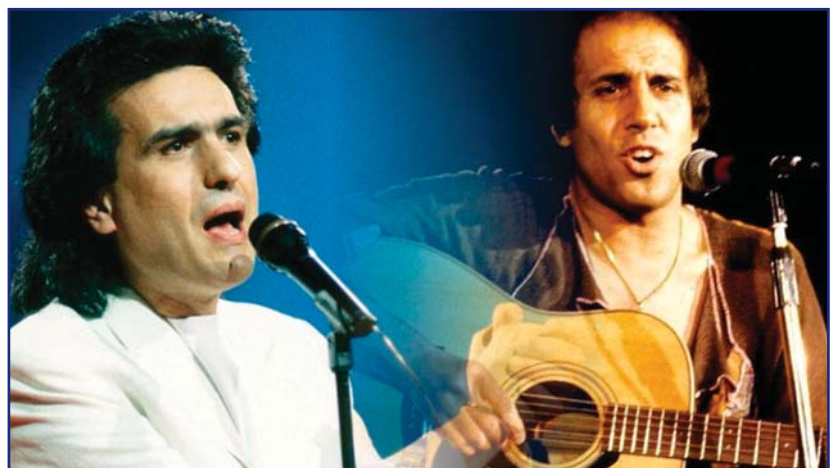

Джузеппе Верді (1813–1901) – видатний італійський композитор, автор 26 опер, реквієму та інших творів, один із найбільших майстрів італійської опери XIX ст.

Рената Тебальді (1922–2004) – італійська оперна співачка, одна з найвидатніших сопрано XX ст. Виступала на провідних оперних сценах світу, зокрема в театрах «Ла Скала» та «Метрополітен-опера»

Енріко Карузо (1873–1921) – італійський оперний співак, найвідоміший тенор першої чверті XX ст.

Тото Кутуньо та Адріано Челентано – легендарні італійські співаки та композитори, чії пісні стали символами італійської музики у світі

НАЦІОНАЛЬНІ СВЯТА ТА ФЕСТИВАЛІ

Італія славиться яскравими та барвистими святами й фестивалями, які відбуваються впродовж усього року. Ці події є важливою складовою італійської культури. Кожне свято має свої унікальні традиції й звичаї, що роблять його неповторним і захопливим.

Венеційський карнавал

– яскраве свято в Італії, що проходить у лютому. До нього входять маскарadi, паради та театральні вистави. Учасники одягають красиві костюми й маски, створюючи особливу атмосферу

Феста дель Реденторе – одне з найзворушливіших свят Венеції, що поєднує видовищність і релігійну традицію. Відзначається щороку в третю неділю липня

Фестиваль італійської пісні в Сан-Ремо – конкурс естрадної музики, який з 1951 р. щорічно у лютому проходить в Сан-Ремо (на північному заході Італії)

Свято апельсинів в Івреа – яскравий історичний фестиваль у П'ємонті з глибоким символізмом боротьби за свободу, середньовічними традиціями та справжнім веселощами. Щороку для «битви» використовують понад 500 т апельсинів, привезених із півдня Італії

МОДА

І, звісно, не можна обійти увагою Італію як законодавицю моди. Всьому світові відомі італійські бренди – «Gucci», «Prada», «Versace», «Dolce & Gabbana», «Giorgio Armani», «Valentino», «Trussardi», «Benetton» тощо. Їхні колекції щороку задають ритм модній індустрії та визначають тренди на кілька сезонів уперед.

Італійська мода – це майстерність крою, увага до деталей, інновації в дизайні та повага до традицій. Саме тому Мілан вважається однією з головних світових столиць моди, де двічі на рік проходить Міланський тиждень моди, що збирає дизайнерів, моделей, журналістів і стилістів з усього світу.

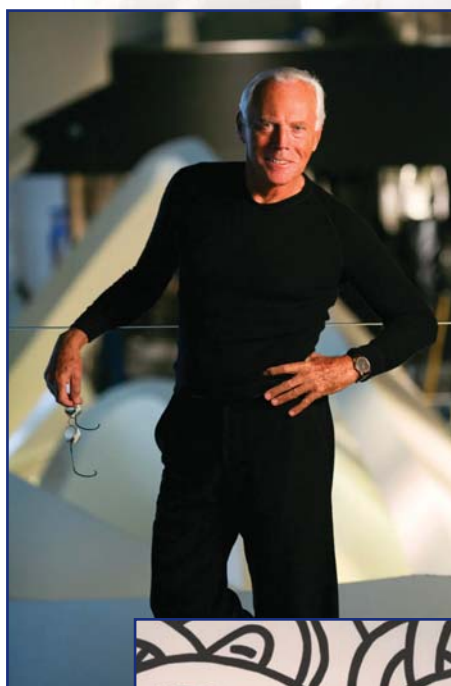

Джорджо Армані – італійський дизайнер модного одягу і аксесуарів, очільник дому моди «Giorgio Armani»

D&G
DOLCE & GABBANA

Модельєри **Доменіко Дольче** та **Стефано Габбана** – засновники італійського будинку моди «Dolce & Gabbana»

Джанні Версаче – італійський дизайнер, засновник бренду «Versace», відомого розкішним одягом, парфумами, аксесуарами та товарами для дому

НАЦІОНАЛЬНА КУХНЯ

Італійська кухня відома в усьому світі. Вона проста, смачна й заснована на традиціях. У великих містах і на півночі країни більше сучасних страв, а в інших регіонах готують по-домашньому – з овочами, морепродуктами, зеленню, оливковою олією.

Більшість традиційних італійських страв готують з тіста, макаронів, сиру, овочів, м'яса, риби та спецій. Багато рецептів дуже старі – їх придумали ще в давнину і досі готують навіть у дорогих ресторанах. У кожному з 20 регіонів Італії є свої варіанти відомих страв і кухарі пишаються своїми унікальними рецептами. Тому кулінарія в Італії – це майже як мистецтво.

Паста – це справжній символ Італії. Існує безліч її видів: спагеті, макарони, лазанья, равіолі, фузіллі (спіральки), фарфалле (метелики), ньоккі (клецки) та інші.

Деяка паста має начинки або різні кольори, що робить її ще цікавішою. Але італійці кажуть: паста без соусу – не паста!

Чим товстіша паста, тим густіший соус до неї смакує.

В Італії готують тисячі різних соусів – це не просто майонез чи кетчуп, а складні й смачні суміші з багатьох інгредієнтів. Для кожного виду пасти є свій найкращий соус, але кухарі люблять експериментувати, створюючи нові цікаві смаки. Саме тому італійська кухня така різноманітна та особлива.

В Італії **салат** – це обов'язкова частина кожної трапези. Його готують зі свіжих овочів, поливають оливковою олією та оцтом, іноді додають сир або гриссині – хрусткі хлібні палички. Салати бувають дуже різні: від простих до складних, з вареними або смаженими продуктами. Для італійців головне, щоб салат був смачний, ароматний і красиво виглядав.

Салат із сиром Фета

Салат Папероната

Салат Капрезе

Зелений салат із креветками

Однією з улюблених перших страв в Італії є **супи** з овочів, бобових, круп або макаронних виробів. Вони бувають прозорими або густими, але завжди смачними і поживними.

Тосканський суп на курячому бульйоні з вершками

Дзуппа ді фаджиолі – густий бобовий суп

Дзуппа ді пєще – суп із морепродуктами

Традиційний весільний суп із фрикадельками

Мінестроне – овочевий суп, який готують із сезонних овочів з додаванням паста або рису

Сир – ще один символ італійської кухні. Його додають майже до кожної страви: натирають, плавлять або кладуть як головний інгредієнт. В Італії є сотні видів сиру, і в кожній провінції – свої унікальні. Найвідоміші – моцарела, пармезан, горгондзола, пекорино, скаморца та інші.

Ну і, звісно, **піца**! Її люблять у всьому світі, а справжньою батьківщиною вважається Неаполь і регіон Кампанія. Саме там почали готувати першу піцу. Зараз існують сотні її видів, і кожен має свій унікальний рецепт.

Пепероні ріпієні – фарширований перець, який запікають із начинкою з м'яса, рису або овочів

Італійське карпачо

В італійській кухні багато смачних м'ясних страв. Наприклад, карпачо – тонко нарізане сире м'ясо, бістекка з сиром і шинкою, тушкована яловичина у вині, фарширована телятина, запечена свинина, кролик із перцем, курка по-луканськи і навіть італійський омлет – фритата. До м'яса часто подають овочі та різні ковбаси, зокрема сальмі, мортаделу і прошуто.

Запечений кролик

Мортадела

Фритата з овочами

Паччері з морепродуктами

Карпачо із восьминога

«Аква пацца» (божевільна вода) – техніка приготування риби, типова для Південної Італії

На півдні Італії дуже люблять страви з риби та морепродуктів. Тут готують запечену меч-рибу, тріску з картоплею, густий суп качуко, кефаль з томатами, пасту з сардинами, тунця латуме, кальмари на грилі, рибне філе, мідії та креветки. Морепродукти навіть кладуть у піцу, а пасту фарбують чорнилом каракатиці.

«Морська фантазія»

ОБ'ЄКТИ ВСЕСВІТНЬОЇ СПАДЩИНИ ЮНЕСКО В ІТАЛІЇ

В Італії знаходиться 61 об'єкт, внесений до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Це найбільша кількість серед усіх країн світу!

Серед них 55 – це культурні пам'ятки (наприклад, старовинні міста, храми, замки), а 6 – природні об'єкти (наприклад, унікальні парки чи гори).

Венеція – це місто каналів, яскравих карнавальних костюмів і розкішних гондол. Місто заснували венеціанці приблизно у 500 р., щоб захиститися від нападів варварів. Воно розташоване посеред однойменної лагуни Адріатичного моря. Венеція розкинулася на великій території, яка включає 118 островів, з'єднаних між собою численними містками.

Неаполь – старовинне місто на півдні Італії, розташоване на узбережжі Неаполітанської затоки. Це одне з найдавніших міст Європи, засноване ще у IX ст. до н. е. Сьогодні в його вулицях, будівлях і парках збереглися сліди багатовікової історії, яка й досі відчувається в усьому місті.

Верона – історичне місто на півночі Італії, засноване в I ст. до н. е. Найбільшого розвитку воно досягло у період правління Скалігерів у XIII–XIV ст., а також у складі Венеційської республіки в XV–XVIII ст. Місто зберегло велику кількість пам'яток різних епох – від часів Римської імперії до епохи Відродження. Верона також відома як гарний приклад військово-оборонної архітектури, що поєднує історію, культуру й мистецтво.

Археологічна зона Помпеї, Геркуланума та Торре-Аннунціати – це унікальне місце, яке дає повне уявлення про життя давньоримського міста. Вона об'єднує три археологічні райони: давні міста Помпеї та Геркуланум з їхніми знаменитими віллами – Віллою Містерій і Віллою Папірусів, а також Віллу Поппеї й Віллу Луція Красса Терція в Торре-Аннунціаті. Ці поселення були поховані під попелом після виверження вулкана Везувій у 79 р. й завдяки цьому збереглися майже такими, якими були 2 тисячі років тому.

Вілла Адріана у Тіволі – палацовий комплекс, витончений приклад римської архітектури, який поєднує елементи грецької та римської культур. Золоті статуї, мармурові колони, басейни й фонтани створюють справжню атмосферу розкоші. Комплекс заснував імператор Адріан у II ст. Він приховує багато загадок, які досі не розгадані, зокрема підземні тунелі, що з'єднують різні частини палацу. Сади вілли – це окрема краса, яка доповнює цей історичний комплекс і робить його ще більш чарівним і особливим.

Палац у Казерті – колишня резиденція королів Неаполя. Це один із найбільших палаців Європи XVIII ст. та справжній шедевр архітектури тієї епохи. До комплексу входять величезні сади, створені за зразком Версаля: з фонтанами, скульптурами та алеями. Особливою гордістю є віадук Ванвітеллі – інженерна споруда завдовжки 500 м, яка доставляла воду до садів.

Пізанська вежа – це дзвіниця, яка є частиною собору Санта-Марія-Ассунта (Пізанський собор) на Площі чудес у м. Піза. Її проектування розпочалося у 1173 р. Вважається, що автором проєкту був архітектор Бонанно Пізано. Вежа стала всесвітньо відомою через свій випадковий нахил, що з'явився ще на етапі будівництва. У ній 294 сходинки, висота становить 55,86 м з одного боку та 56,7 м з іншого. Саме через цей нахил вежа виглядає дуже незвично й привертає увагу туристів з усього світу.

Доломітові Альпи – гірський масив у Східних Альпах на півночі Італії, що охоплює провінції Больцано, Тренто, Беллуно, Порденоне та Удіне. Це популярний регіон для туризму й зимових видів спорту. Масив простягається на 150 км, займає близько 16 000 км² і має 18 вершин заввишки понад 3000 м. Найвища – гора Мармолада (3342 м). Доломіти вражають стрімкими скелями, вузькими долинами й альпійськими луками. У центрі – близько 40 льодовиків, а нижче ростуть соснові та листяні ліси.

Доісторичні пальові поселення в Альпах – це стародавні житла на дерев'яних палях, збудовані приблизно між 5000 і 500 роками до н. е. на берегах озер, річок і боліт у районі Альп. Ці поселення чудово збереглися й мають велику культурну цінність. Вони дають унікальну можливість дізнатися, як жили перші землеробські громади цього регіону на ранніх етапах розвитку.

Парк Сассі та скельні церкви Матери – це унікальне печерне містечко на півдні Італії, у регіоні Базиликата. На території понад 1000 га розташовані понад тисяча старовинних домівок, церков і майстерень, вирубаних прямо в скелях. Люди жили тут ще з часів кам'яної доби, і це місце зберегло безперервну історію людського життя в гармонії з природою.

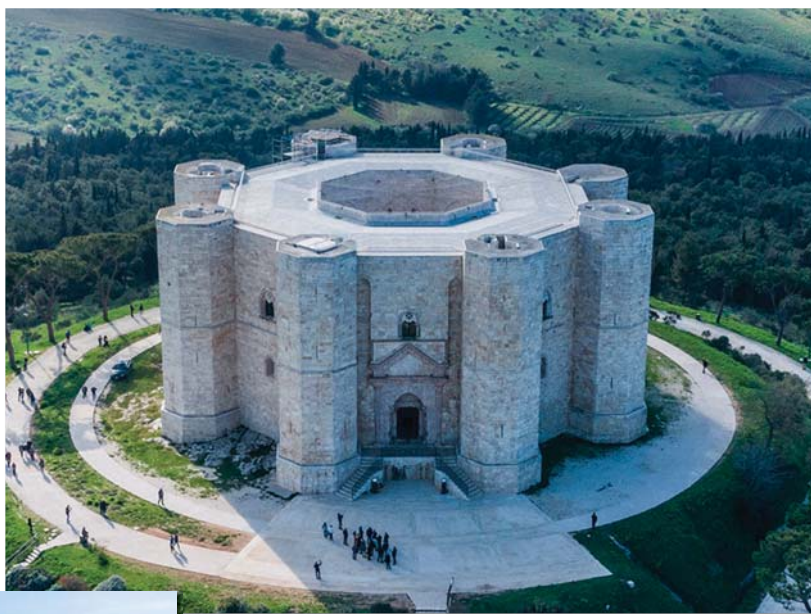

Вулкан Етна займає площу 1250 км² на острові Сицилія, а його висота становить 3,33 км, що робить його найбільшим діючим вулканом Європи. Пейзажі Етни вражають: чорні сліди застиглої лави тут поєднуються з яскраво-зеленими лісами та фантастичними кратерами, що виглядають немов із майбутнього. Остання феєрична активність відбулась 2 червня 2025 р.

Амальфітанське узбережжя — південне узбережжя Салернської затоки півострова Сорренто. Об'єкт Світової спадщини ЮНЕСКО з 1997 р. До списку Світової спадщини ЮНЕСКО включено комплекси пам'яток IX–XIX ст. у багатьох населених пунктах, для яких характерні зразки різних видів архітектури. Уздовж узбережжя проходить прибережна дорога Амальфітано.

Кастель-дель-Монте (замок на горі) — замок на півдні Італії, за 16 км від міста Андрія, в місці під назвою Терра-ді-Барі. Видатна споруда часів імператора Фрідріха II Гогенштауфена, яка, на думку сучасних істориків, мала сакральне призначення. Кастель-дель-Монте вважається однією із найвизначніших середньовічних споруд у світі.

Віллі Медічі — ряд сільських комплексів будівель у Тоскані, які належали членам сім'ї Медічі між XV та XVII ст. Віллі виконували кілька функцій: вони були заміськими палацами Медічі, розміщеними на різних територіях, якими вони правили, демонструючи міць і багатство. До того ж це були оздоровчі курорти для відпочинку і задоволення своїх власників; а також центри сільськогосподарської діяльності навколишніх маєтків.

ВИЗНАЧНІ ПАМ'ЯТКИ ІТАЛІЇ

РИМ називають Вічним містом, адже йому понад 2700 років, але він і досі залишається красивим і унікальним. У давнину Рим був одним із найважливіших міст Європи – політичним і культурним центром Великої Римської імперії. Місто стоїть на семи пагорбах і колись було столицею Папської держави, а сьогодні на його території розташований Ватикан – найменша у світі держава. У 1871 р. Рим офіційно став столицею Італійської Республіки.

Вічне місто славиться безцінними пам'ятками архітектури, особливо стародавніми ансамблями, і вважається культурною столицею світу. Тут близько 150 музеїв, велика кількість яких розташована у відомих палацах, віллах і історичних будівлях. Вони зберігають унікальні колекції античного мистецтва, живопису епохи Ренесансу, сучасних інсталяцій та етнографічних експозицій.

Крім того, Рим славиться своєю сакральною спадщиною – у місті нараховується близько 2000 церков, що робить його справжнім центром християнства. Серед них – всесвітньо відомі собори, такі як Базиліка Святого Петра, Латеранська базиліка, Санта-Марія-Маджоре та численні стародавні храми, які поєднують у собі релігійну значущість та архітектурну й історичну цінність.

Колізей, або амфітеатр Флавіїв – одна з найбільших споруд античності, побудована імператором Веспасіаном Флавієм у 72–80 рр. Слугував місцем для гладіаторських боїв та інших видовищ. Сьогодні Колізей – символ Риму. Його величні руїни допомагають уявити, як у давнину проходили захопливі бої та вистави.

Базиліка собору Святого Павла – одна з чотирьох головних папських базилік Риму, збудована на місці, де, за легендою, похований апостол Павло. Над створенням собору працювали відомі майстри, серед яких Донато Браманте, Рафаель, Мікеланджело, Карло Мадерно та Лоренцо Берніні. Усередині собор може вмістити близько 15 тис. вірян, а на площі перед ним – до 60 тис. осіб. Він відомий своїм величним інтер'єром, мозаїками, колонами та мощами святого Павла.

Капітолійський пагорб – один із семи пагорбів, на яких виник стародавній Рим. Більшість того, що ми бачимо сьогодні, створив видатний художник і архітектор Мікеланджело Буонарроті. За своїм геніальним задумом він оформив Капітолійську площу, перебудував фасад Палацу сенаторів і спроектував знамениті мармурові сходи Кордоната (Cordonata).

Замок Святого Ангела, відомий також як Мавзолей Адріана, заснований у 139 р. У різні періоди він був і фортецею, і папською резиденцією, і мавзолеєм, і навіть в'язницею. Сьогодні замок відкритий для відвідувачів як Національний музей.

Пантеон – так званий «Храм всіх богів», пам'ятка історії та архітектури древнього Риму, побудований між 118 і 128 рр. імператором Адріаном.

МІЛАН – головне місто Північної Італії та столиця області Ломбардія.

У II ст. до н. е. він увійшов до складу Римської імперії й називався Медіолан. У IV ст. Мілан змагався з Римом за лідерство в Західній Римській імперії, але згодом був зруйнований гуннами й остготами. У VI ст. тут оселилися лангобарди – давньогерманське плем'я, від якого й походить назва області Ломбардія.

Сьогодні Мілан – сучасний мегаполіс, діловий і фінансовий центр Італії. Його називають столицею моди, дизайну та бізнесу. Також Мілан – важливий спортивний центр. Тут базуються два всесвітньо відомі футбольні клуби – «Мілан» та «Інтер». Обидві команди грають на легендарному стадіоні «Сан-Сіро», який вміщує понад 75 тис. глядачів. Футбол у Мілані – це більше, ніж гра, це частина культури міста.

Місто також приймає великі спортивні події, зокрема матчі Ліги чемпіонів, тенісні турніри, легкоатлетичні змагання, що робить Мілан не лише модною, а й спортивною столицею сучасної Італії.

Міланський собор – візитівка міста і одна з найвражаючих готичних споруд Європи. Його фасад прикрашений тисячами статуй, що захоплює навіть досвідчених мандрівників. Будівництво собору тривало понад 500 років, починаючи з 1386 р.

«Ла Скала» – знаменитий театр опери та балету, заснований у 1778 р. Це світовий центр оперної культури, пов'язаний з іменами найвидатніших композиторів. На його сцені звучать шедеври Джакомо Пуччіні («Мадам Баттерфляй», «Турандот»), Джузеппе Верді («Набукко», «Отелло», «Оберто, граф ді Сан-Боніфачо»), Вінченцо Белліні («Пірат», «Норма») та багатьох інших.

Арку Миру в Мілані почали зводити за наказом французького імператора Наполеона I Бонапарта у 1807 р. на честь його перемог в Італії. Після падіння королівства Італія будівництво призупинили, але завершили у 1838 р. Арку виконано в неокласичному стилі, за зразком римських тріумфальних арок, прикрашено колонами, барельєфами та статуями, зокрема бронзовою колісницею, якою керує воїн-переможець – символ миру між народами Європи.

Орто Ботаніко ді Брера – ботанічний сад створений у 1774 р. за ініціативи імператриці Марії Терезії. Після довгого занепаду його відновили, а з 2013 р. він відкритий для всіх. На площі 5000 м² росте понад 3000 видів рослин. Тут можна побачити старовинну оранжерею, ставки XVIII ст. та одне з найстаріших дерев гінкго білоба в Європі.

Замок Сфорца – фортеця XV ст., зведена герцогом Мілана Франческо Сфорца на місці оборонної споруди. Сьогодні це культурний центр із шістьма музеями, бібліотеками, архівами та художніми виставками.

Галерея Віктора Еммануїла II – прекрасний торговельний комплекс, що з'єднує Соборну площу та площу театру Ла Скала. Названа на честь короля Італії, який був присутній на урочистому відкритті у 1877р.

Будівля має форму латинського хреста з восьмикутним центром, покритим склепінням зі скла і металу.

Музей науки і техніки імені Леонардо да Вінчі – один із найбільших у Європі. Його відкрили у 1953 р. у будівлі старого монастиря. Тут можна побачити моделі винаходів, машини, експонати з історії науки, а також велику колекцію годинників – від водяних до електронних. Один із залів присвячений генію Леонардо да Вінчі, який випередив свій час і залишив безліч ідей для майбутніх відкриттів.

Церква Санта-Марія-делле-Граціє – храм XV ст., світову популярність якому принесла фреска «Таємна вечеря» роботи Леонардо да Вінчі, що містить зображення Ісуса Христа з апостолами.

Палац Амброзіана, заснований у XVII ст. архієпископом Борромео, є домівкою старовинної бібліотеки Святого Амвросія та музею. У бібліотеці зберігається близько 700 тис. унікальних рукописів і книжок, а у 24 залах пінаотеки представлено шедеври живопису та скульптури, зібрані протягом століть.

КОРТИНА-Д'АМПЕЦЦО – відомий італійський гірськолижний курорт, розташований у самому серці Доломітових Альп, у регіоні Венето, який часто називають «перлиною Альп» або «королевою Доломітів» через його неймовірні пейзажі.

Історія Кортини починається ще з часів Середньовіччя. У різні періоди ця місцевість належала до графства Тіроль, а пізніше – до Австро-Угорської імперії. Лише після Першої світової війни, у 1918 р., Кортина-д'Ампеццо увійшла до складу Італії. Справжнє визнання містечко отримало у 1956 р., коли тут відбулися перші в історії Італії зимові Олімпійські ігри. Ця подія стала важливим етапом розвитку гірськолижного спорту та зробила Кортину міжнародним центром зимового туризму.

Сьогодні Кортина-д'Ампеццо пропонує понад 120 км трас різної складності, сноупарки, сучасні канатні дороги та інші зручності для проведення змагань світового рівня з зимових видів спорту.

Місто входить до списку Світової спадщини ЮНЕСКО як частина Доломітових Альп і підтримує принципи екотуризму.

Музей у хмарах відкритий на вершині гори Монте Ріте на висоті 2181 м. Це оригінальний арт-простір, розміщений у старій військовій фортеці часів Першої світової війни. Музей присвячений історії альпінізму в Доломітах, а з його оглядових терас відкриваються захопливі панорами гірських вершин.

Форте Тре Сассі – військова фортеця, збудована у 1897 р. під час австро-угорського періоду на перевалі Вальпарола в Доломітових Альпах. Вона слугувала стратегічним пунктом спостереження й оборони на кордоні між Австро-Угорщиною та Італією. Сьогодні у фортеці діє музей Першої світової війни.

Галерея Лагацуої – музей просто неба в Доломітах, розташований на місці бойових дій Першої світової війни. Тут збереглися тунелі й траншеї, викопані солдатами. Увазі відвідувачів пропонують експозиції, присвячені подіям того часу.

Базиліка Санті Філіппо е Джакомо – головний католицький храм Кортини-д'Ампеццо, присвячений апостолам Філіпу та Якову, покровителям міста. Збудована у 1769–1775 рр. у стилі бароко за проектом архітектора Йозефа Промперґа на місці старіших церков XIII і XVI ст.

Музей сучасного мистецтва імені Маріо Рімольді – художня галерея сучасного мистецтва, заснована у 1974 р. Його колекція містить твори італійських митців XX ст. – представників напрямів футуризму, реалізму та модернізму, і присвячена розвитку національного мистецтва.

ВИНАХОДИ, ЯКІ ІТАЛІЯ ПОДАРУВАЛА СВІТОВІ

Григоріанський календар був запроваджений 4 жовтня 1582 р. **Папою Римським Григорієм XIII**. Сьогодні його вважають міжнародним стандартом і використовують майже в усьому світі. Ця система літочислення заснована на русі Землі навколо Сонця – тобто це сонячний календар, у якому один рік триває приблизно 365 днів.

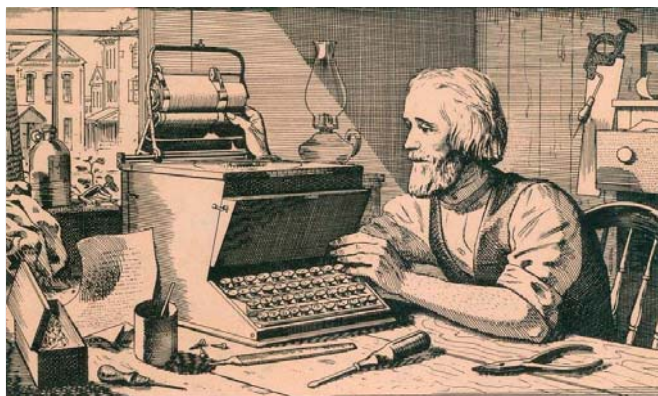
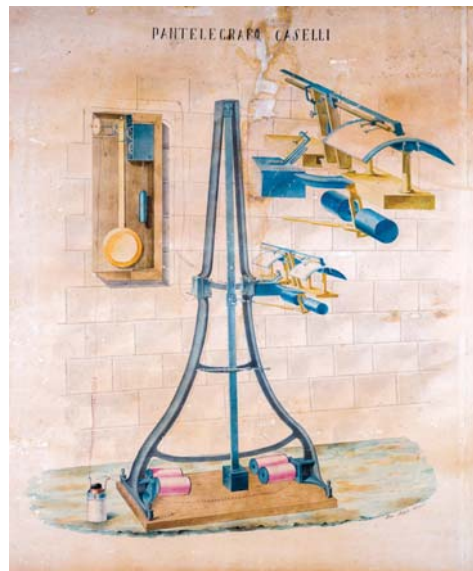

Піано-форте, виготовлене **Бартоломео Крістофорі** у 1722 р., вважається одним із найперших у світі фортепіано. Цей унікальний інструмент зберігається в Національному музеї музичних інструментів у Римі.

Барометр був винайдений у 1643 р. італійськими вченими **Еванджеліста Торрічеллі** та **Вінченцо Вівіані**, які були учнями Галілео Галілея. Цей прилад використовують для вимірювання атмосферного тиску.

Пантелеграф – рання версія факсимільного апарату, який передавав рукописні тексти, підписи та малюнки по звичайних телеграфних лініях. Його винайшов італієць **Джованні Казеллі**. У 1860-х роках пристрій почали використовувати у комерційних цілях. Це був перший апарат у світі, який міг передавати зображення розміром до 150 × 100 мм. Копія пантелеграфа Джованні Казеллі виставлена у Національному музеї науки і технологій імені Леонардо да Вінчі у Мілані.

У 1808 р. італійський винахідник **Пеллегріно Туррі** створив першу **друкарську машинку**, щоб допомогти своїй подрузі – сліпій графині Кароліні Фантоніо. Вона не могла писати від руки, а завдяки машинці знову почала надсилати листи друзям.

Піонером винаходу **електричної батареї** був італієць **Алессандро Вольта** з міста Комо. У 1799 р. він створив перший статичний генератор електроенергії, відомий як батарея Вольта. За цей винахід Вольта отримав золоту медаль від самого Наполеона Бонапарта.

Італійський інженер **Агостіно Рамеллі** у XVI ст. винайшов «**книжкове колесо**» – обертovu дерев'яну конструкцію, яка дозволяла читати кілька книг одночасно, не встаючи з місця. Це був один із перших прикладів розумного дизайну для зручного читання – справжній прообраз сучасних рідерів.

СПОРТСМЕНИ УКРАЇНИ НА XXV ОЛІМПІЙСЬКИХ ЗИМОВИХ ІГРАХ

Національний олімпійський комітет України отримав офіційне запрошення від Міжнародного олімпійського комітету взяти участь у XXV Олімпійських зимових іграх, що відбудуться з 6 по 22 лютого 2026 р. у Мілані та Кортіна-д'Ампеццо.

Збірну команду представлятиме на Іграх Національний олімпійський комітет України на чолі з президентом, олімпійським чемпіоном Вадимом Гутцайтом.

**БАЖАЄМО НАШИМ АТЛЕТАМ
ВДАЛИХ СТАРТІВ ТА ПЕРЕМОЖНИХ
ФІНІШІВ НА XXV ОЛІМПІЙСЬКИХ
ЗИМОВИХ ІГРАХ!**

Навчальне видання

***XXV ОЛІМПІЙСЬКІ ЗИМОВІ ІГРИ.
МІЛАН – КОРТИНА-Д'АМПЕЦЦО***

Авторський колектив:
Булатова Марія Михайлівна
Белокуров Денис Володимирович
Єрмолова Валентина Михайлівна
Кроль Ірина Миколаївна

За редакцією М. М. Булатової

Видання Національного олімпійського комітету України

MILANO CORTINA
2026

